

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2020

Chum Jaroslav

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu

**Změny motivace a strachu vybraných jedinců při prvních
seskocích**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jaroslav Dvorský, Ph.D.

Vypracoval:

Jaroslav Chum

Praha, Červenec 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu.

V Praze, dne

.....

podpis

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své diplomové práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto bakalářskou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Poděkování

Rád bych poděkoval panu PhDr. Jaroslavu Dvorskému, PhD., vedoucímu mé bakalářské práce, za řádné konzultace, za čas, který mi obětoval a za jeho cenné rady.

Abstrakt

- Název:** Změny motivace a strachu vybraných jedinců při prvních seskocích
- Cíle:** Přiblížit proces seskoku z letadla z hlediska emocí při něm prožívaných
- Metody:** V této práci je využito metody smíšeného výzkumu, zejména metody kazuistik, která popisuje zkoumaný objekt do hloubky. Jako výzkumný materiál byly zvoleny 3 standardizované dotazníky (16 PF, EOD-A, Sledování změn v činnostech jedince) a jeden nestandardizovaný strukturovaný rozhovor obsahující 20 otázek, které zkoumají prožívání strachu při seskoku a 20 otázek zjišťujících motivační pohnutky k vykonání seskoku. Výzkumným vzorkem byly 3 pokusné osoby, které se účastnili stejného parašutistického kurzu.
- Výsledky:** U všech pokusných osob bylo úspěšně vyzkoumáno, jaké emoce zažívají při procesu seskoku padákem. Všichni dotazovaní uvedli, že hlavní motivační aspekt, který zapříčinil jejich účast na parašutistickém kurzu, byla potřeba vyzkoušet něco nového. Z hlediska strachu jedinci vykazovali největší obavy z neotevření hlavního padáku a následné situace, kdy by byli nuceni otevřít padák záložní. Strach byl projeven také ohledně možného vyklouznutí z padákové postroje, přistání mimo přistávací zónu někde na louce či možné zlomeniny dolní končetiny při přistání.
- Klíčová slova:** parašutismus, seskok, emoce, strach, úzkost, motivace, temperament

Abstract

Title: Changes in motivation and fear of selected individuals during the first jumps

Objectives: Describe the process of jumping off a plane in terms of emotions experienced during it

Methods: In this work is used the method of mixed research, especially the method of case studies that describe the researched object in depth. As a research material, were chose 3 standardized questionnaires (16 PF, EOD-A, Monitoring changes in individual activities) and one non-standardized structured interview on 20 questions examining the experience of fear during the jump and 20 questions identifying motivational motives to perform the jump. The research sample was 3 subjects who participated in the same parachuting course.

Results: All subjects were successfully examined for their emotions during the parachute jump process. All respondents stated that the main motivational aspect that caused their participation in the parachuting course was the need to try something new. In terms of fear, individuals showed the greatest concern about not opening the main parachute and the subsequent situation where they would be forced to open a backup parachute. Fear was also expressed about possible slipping out of the parachute harness, landing outside the landing zone somewhere in the meadow or possible fractures of the lower limb during landing.

Keywords: skydiving, jump, emotions, fear, anxiety, motivation, temperament

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Teoretická východiska	11
2.1	Definice parašutismu	11
2.2	Historie parašutismu	11
2.3	Popis činnosti.....	14
2.3.1	Příprava na seskok	14
2.3.1.1	Základní výcvik a jeho obsah	15
2.3.2	Samotný seskok	17
2.4	Emoce	20
2.4.1	Terminologie emocí.....	20
2.4.2	Emoce ve vztahu k motivaci.....	23
2.4.3	Strach a úzkost.....	24
2.4.3.1	Definice strachu a úzkosti	25
3	Praktická část	27
3.1	Cíl práce.....	27
3.2	Výzkumné otázky	27
3.3	Úkoly	28
3.4	Metodika práce	28
3.4.1	Výzkumná metoda	28
3.4.2	Soubor pokusných osob	29
3.4.3	Organizace šetření.....	30
3.5	Výsledky	32
3.5.1	Pokusná osoba č. 1	32
3.5.1.1	Kazuistika	32
3.5.1.2	Popis pokusné osoby č. 1 dle výsledků z dotazníku 16 PF	34
3.5.1.3	Popis pokusné osoby č. 1 dle výsledků z dotazníku EOD-A	36
3.5.2	Pokusná osoba č. 2.....	37
3.5.2.1	Kazuistika	37
3.5.2.2	Popis pokusné osoby č. 2 dle výsledků z dotazníku 16 PF	39

3.5.2.3	Popis pokusné osoby č. 2 dle výsledků z dotazníku EOD-A	41
3.5.3	Pokusná osoba č. 3	42
3.5.3.1	Kazuistika	42
3.5.3.2	Popis pokusné osoby č. 3 dle výsledků z dotazníku 16 PF	44
3.5.3.3	Popis pokusné osoby č. 3 dle výsledků z dotazníku EOD-A	46
3.6	Porovnání výsledků.....	46
3.7	Interpretace výsledků.....	51
3.8	Diskuze	52
4	Závěr	54
5	Použitá literatura	55
5.1	Příručky.....	57
5.2	Obrázky.....	57
6	Přílohy.....	59

1 Úvod

Ne každý člověk na tomto světě je schopný vyskočit z letícího letadla a prožít něco tak jedinečného, jako je pohyb na padáku ve vzduchu. Někteří lidé považují parašutisty a další jedince věnující se padákovým sportům za šílené. Říkají si: „Proč skáčou z těch letadel? Chtějí snad dobrovolně umřít? Co je k tomu táhne? Co jim to přináší?“. Z tohoto důvodu jsem si vybral téma práce „Změny motivace a strachu vybraných jedinců při prvních seskocích“, jehož záměrem je přiblížit široké veřejnosti proces seskoku z letadla z hlediska emocí při něm prožívaných.

V teoretické části se zaměřuji na parašutismus z hlediska jeho definice a historie z důvodu obecného přiblížení podstaty, vzniku, vývoje a ustálení parašutismu jakožto dnes už známého sportu. Také je zde vylíčen popis činnosti, který je podkapitolou teoretických východisek, jenž dopodrobna objasní přípravy na parašutistický výcvik, jeho obsah a průběh samotného seskoku. Dále se v teoretické části věnuji emocím, zejména strachu a úzkosti, ale také emocím ve vztahu k motivaci či jejich obecné terminologii.

Praktická část je založena na smíšeném výzkumu, ve kterém jsou využívány různé typy dotazníků a dalšího testovacího materiálu. Za pomoci výsledků ze standardizovaných dotazníků 16 PF a EOD-A jsou vytvořeny osobnostní profily příslušných pokusných osob. Na základě odpovědí z nestandardizovaného strukturovaného rozhovoru a standardizovaného dotazníku pana Břicháčka, který byl upraven pro potřeby mého výzkumu, jsou vykonstruovány kazuistiky. Hlavním cílem této práce je přiblížit proces seskoku z letadla z hlediska emocí při něm prožívaných.

2 Teoretická východiska

2.1 DEFINICE PARAŠUTISMU

Parašutismus je jedním z odvětví leteckých sportů, při kterém letící jedinec, nebo skupina opouští letadlo seskokem a na zem se vrací pomocí padáku. Parašutismus můžete znát také pod jeho anglickým názvem “skydiving”. Dá se rozdělit do tří základních částí, kterými jsou volný pád, let na otevřeném padáku a přistání. V rámci parašutismu lze také soutěžit v hojném počtu disciplín a provádět různé formy seskoků z letadla, ať už akrobatické, seskoky skupin či přistání na přesnost atd. Mohou to být samozřejmě také další méně tradiční disciplíny, jako jsou seskoky v noci, seskoky do vody apod. (Spáčilová, 2008)

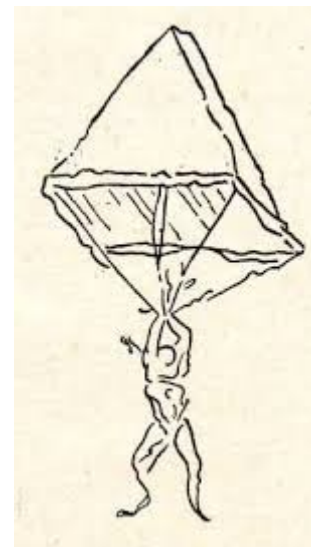
2.2 HISTORIE PARAŠUTISMU

Abychom se lépe orientovali v historii parašutismu, rozdělíme ji do dvou částí. Jednou z částí je historie vývoje padáku a druhou je historie samotných průlomových seskoků s padákem. Tyto dvě části se velmi prolínají, avšak jejich rozdělení nám umožní jednodušší nahlédnutí do klíčových momentů v historii parašutismu. Dozvíme se zde, že existují data, kdy člověk například poprvé vyskočil z letadla a úspěšně přistál s padákem a nebo data, kdy byl poprvé vytvořen náčrt prvního čehosi, co mělo mít stejnou funkci jako dnešní padáky.

Historie padáku

Jako první, v roce 1485, nakreslil a popsal padák renesanční umělec a vynálezce Leonardo Da Vinci. Tímto padákem mohl člověk údajně skočit z věže nebo hořící budovy. Předpokládá se, že podobnou “věc” používali již obyvatelé staré Číny, ale neexistují o tom žádné přímé důkazy. První padák, který Leonardo nakreslil, byl tvaru čtyřbokého jehlanu, tedy vypadal jako pyramida. Jeho základna byla tvořena z dřevěné konstrukce potažené jakýmsi plátnem a jedna jeho strana měřila 12 m. Člověk byl na tomto výtvaru přichycen 5 lany, která vycházela ze špičky jehlanu a táhla se až k jedinci, kterého obepínala.

Tento “tehdejší” padák nebyl za Leonardova života nikdy vyzkoušen, avšak za pár stovek let se Adrian Nicholas, nadšenec vývoje padáku, rozhodl vyzkoušet Leonardův vynález, a tak v červnu roku 2000 sestavil “Leonardův padák” a vyzkoušel ho v Jihoafrické republice. Padák, navržený Leonardem před stovkami let, opravdu fungoval a Adrian Nicholas se tak zapsal do historie (Kučeravý, 1956). O další stěžejní vylepšení padáku se zasloužil Francouz Bourget, který v roce 1804 vynalezl padák, který jako první nevyužíval dřevěné základny, tedy nebyl od začátku otevřený. Tento nový typ použil Bourget poprvé v Německu. Padák byl složený a po seskoku držel otevřený jen díky tlaku okolního vzduchu.

Obr. č. 1, schéma padáku, jak si jej představoval Leonardo Da Vinci

Další vývoje padáků podobného typu pokračovaly až do roku 1887, kdy Thomas Baldwin, major Americké armády, vytvořil padák, který byl velmi podobný již dnešním kulatým vojenským padákům. S tímto padákem, který byl z hedvábné

látky, měl kulatý tvar a uprostřed měl otvor pro odvádění proudícího vzduchu, nakonec seskočil z balónu a zapsal se tak do dějin jako první Američan, co seskočil z balónu s padákem a přežil. (Kučeravý, 1956).

Veškeré snahy o vytváření dřívějších typů padáku směřovaly vždy k tzv. automatickému otevření, neboli parašutista, který s takovými padáky skákal, neměl vliv na otevření padáku. Tato situace se změnila v roce 1908, kdy Leo Stevens vynalezl padák, který se otevřel ve chvíli, kdy parašutista zatáhl za provaz upevněný na batohu (Kučeravý, 1956).

Za jeden z nejdůležitějších okamžiků historie parašutismu, je považován rok 1911, kdy italský vynálezce Pino vymyslel způsob nového postupu při vypuštění padáku. Jeho nápad byl takový, že skokan nejdříve otevře malý padáček a ten mu následně vytáhne a otevře ten hlavní. Tento způsob se mimochodem používá dodnes (Kučeravý, 1956).

V roce 1911 už zároveň začala létat první letadla a u parašutistů stoupl zájem o to, zkusit vyskočit s padákem z něčeho, co dokáže vyletět tak vysoko jako právě letadlo. Stefan Banič, muž slovenské národnosti a amerického občanství, sestrojil v roce 1913

nový typ padáku, který byl později patentován a který vyzkoušel ve Washingtonu D.C. tím způsobem, že s ním seskočil z budovy o velikosti 41 pater. O rok později, 3.6.1914 se stejným padákem vyskočil z letadla (Kučeravý 1956).

Jako poslední datum z historie vývoje padáku je důležité zmínit rok 1916, jelikož v tomto roce ruský herec a později konstruktér padáků Gleb Jevgnějevič Kotělnikov vytvořil padák s názvem RK-1. V této době se všichni developeři snažili vytvořit ideální padák, který mohli mít piloti letadel neustále u sebe a který by fungoval i v případě, kdy pilot například ztratí vědomí. Glebův padák byl připevněný na těle parašutisty (pilota) za pomoci, již nám dnes známé, “nosné postroje”. Byl uložen v hliníkovém obalu a dal se otevírat automaticky i ručně. Vrchlík i šňůry byly vyhazovány za pomoci silných per, kterými bylo opatřeno dvojité dno. Otevírání bylo podstatně jednodušší než u dosavadních padáků, jelikož ho zde usnadňovala ocelová spirála (později struna), která byla všita do spodního okraje vrchlíku, tedy v případě, že chtěl jedinec přistát na vodě, mohl odhodit vrchlík za pomoci gumových amortizátorů (karabin) (Kučeravý, 1956).

Historie parašutistických seskoků

V roce 1595, skoro 100 let od doby Leonarda Da Vinciho, se uskutečnily první parašutistické seskoky, a to v zastoupení matematika jménem Fausto Veranzino, který provedl několik seskoků na padáku vlastní konstrukce v Benátkách z jedné tamní věže. V následujících 2 stoletích zájem o padák utichl, a tak se až do roku 1780 padáky skoro nepoužívaly. Co se ale používalo, byly balóny a s nimi tu v průběhu let vznikla myšlenka a zájem o padák, který sloužil jako prostředek záchrany vzduchoplavců. Jako první v těchto letech, konkrétně rok 1783, seskočil na padáku vlastní konstrukce z věže pařížské observatoře francouzský fyzik Louis Sebastien Lenormand, který dal svému padáku název “ochránce před pádem”, neboli “parachute” (Kučeravý, 1956).

Obr. č. 2, Louis Sebastien Lenormand na padáku vlastní konstrukce

Čím více se lidé věnovali vývoji padáku, tím rychleji stoupal zájem o balónové létání. V roce 1785 se Jean Peirre Blanchard, jeden z nejznámějších balónových letců, také pokusil vytvořit efektivní typ padáku. Své výtvary nejprve testoval na zvířatech. Shazoval je v proutěných košících, na kterých byl z vrchu připevněný padák. Nakonec v proutěném koši shodil i svého psa a v roce 1793 sám seskočil z balonu s velkým padákem. Své skoky následně předváděl i v Anglii a jeho největším a nejprůlomovějším seskokem byl seskok z výšky 2 400 m. Další z velmi významných osob v historii parašutismu byl Andre Jacques Garnerin. Muž, který se živil předváděním různých atrakcí na poutích, ale zároveň byl velkým nadšencem pro létání balonem, se jednou rozhodl podniknout svůj vlastní let. V roce 1797 jeho balón odstartoval na okraji Paříže, vystoupal do výšky 700 m a tam došlo k neočekávané explozi. Všichni si mysleli, že je Garnerin po smrti, avšak po chvíli uviděli, jak se snaší na padáku vlastní konstrukce, který měl 36 provazů a průměr 10 m. Poslední datum důležité pro historii parašutistických seskoků je rok 1890, kdy Kaethe Paulus a Paul Letteman provedli seskok s padákem sbaleným do batohu (Kučeravý, 1956).

Obr. č. 3, Garnerinův padák zdokonalený kruhovým otvorem ve vrchlíku

2.3 POPIS ČINNOSTI

2.3.1 Příprava na seskok

Příprava na seskok je vymezena směrnici V-PARA-2, kterou má na starost Úřad civilního letectví a kterou sepsal Ing. Jaroslav Hase. Zájemci o seskoky, po splnění veškerých předepsaných kritérií, jako jsou letecká prohlídka atd. se mohou ucházet o základní parašutistický výcvik, který je potřeba k následnému samotnému výskoku z letadla. Výcvik je prováděn z pravidla o víkendech včetně pátku a trvá většinou 2-3 dny v závislosti na počasí. Rozsah výcviku činí 11 výukových hodin, které obsahují jak teoretickou, tak i praktickou část (Hase, 2015).

2.3.1.1 Základní výcvik a jeho obsah

Výcvikový kurz je prováděn v několika střediscích pro parašutistický výcvik na území České Republiky. Po jeho absolvování je účastník následně přezkoušen z teoretických i praktických oblastí, důležitým k provedení prvního seskoku, od jednoho z místních para instruktorů. Pokud účastník zvládne tuto část kurzu úspěšně, může se těšit na samotný seskok, který bude uskutečněn v několika následujících hodinách, či dnech, s ohledem na počasí (Hase, 2015).

Je důležité zmínit, že délka výcvikového kurzu a jeho rozsah se odvíjí od počtu účastníků. Pokud se na kurzu nachází 12 a méně účastníků je délka kurzu pro jednotlivce stanovena na 11 výukových hodin, s tím, že za jeden den může instruktor učit jedince maximálně 8 hodin. Pokud je na kurzu více než 12 účastníků, musí instruktor přizpůsobit rozsah kurzu tak, aby si byl jistý, že se jedinci stihnou naučit veškerou níže zmíněnou problematiku. Tato situace se řeší tím způsobem, že se účastníkům většinou sníží počet hodin praktických nácviků (Hase, 2015).

Základní teorie

Jako první se vyučuje teoretická část, která seznámí jedince s provozem na letišti, pravidly seskoku, konstrukcí padáku, základní meteorologii a aerodynamikou padáku. Tento úsek výuky trvá 2 hodiny (Hase, 2015).

Teorie seskoku

Následuje teorie samotného seskoku. Zde se skupina jedinců dozvídá jak probíhá výskok z letadla, jak řídit padák a hovoří se zde také o problematice přistání. Tato výuková část trvá 2 hodiny (Hase, 2015).

Teorie mimořádných situací

Teorie seskoku je rozebírána i z hlediska tzv. “mimořádných situací”, kterými se rozumí nutnost odhození hlavního padáku a použití záložního, popř. přistání mimo areál, přistání na překážce a další neobyčejné situace. Výklad krizových situací trvá 2 hodiny (Hase, 2015).

Praktická část - nástup, pohyb v letadle, pokyny

Praktická část začíná nacvičováním nástupu do letounu, pohybem v letadle, usazením na dané místo a jednotlivými důležitými instrukcemi ohledně vlastního výskoku. Na tento proces je potřeba 1 hodina (Hase, 2015).

Praktická část - mimořádné situace

Praktická část, stejně jako teoretická, probírá mimořádné situace. Vyzkoušíte si, jaké je to být v závěsu na padáku a zjistíte, jaké jsou Vaše reakce při různých mimořádných situacích, které mohou po výskoku vzniknout. Nejdůležitějším tématem této kapitoly jsou závady hlavního padáku a různé způsoby použití padáku záložního. Výuka trvá 2 hodiny (Hase, 2015).

Praktická část - přistání

Účastníci kurzu si vyzkouší, jaké to zhruba je viset na hlavním padáku a zatačet vpravo či vlevo, popř. jaké to je řídit záložní padák. Jsou zde vyučovány a následně simulovány různé techniky dopadu na zem, neboli přistání a zároveň se zde hovoří o pokynech z radio vysílače, které budou jedinci dostávat před přistáním a také je rozebíráno, jak je důležité na tyto pokyny rychle a pohotově reagovat (Hase, 2015).

Závěrečné přezkoušení

V této části jsou jedinci přezkoušeni z teoretické i praktické části výcviku. Prokazují své znalosti ohledně pohybu ve vzduchu, samotného seskoku, mimořádných situací, nacvičených pohybových dovedností, znalosti z oblasti meteorologie, aerodynamiky, provozu na letišti a konstrukce padáku (Hase, 2015).

Předseskoková příprava

Instruktor ukáže účastníkům místo seskoku a zmíní i dopadovou plochu, kam by měli jedinci přistát. Vysvětlí parašutistům, že se na letišti vyskytují objekty, které jim usnadní orientaci v prostoru (řídící věž, přistávací plocha, vyznačené místo přistání, větrný rukáv) a díky kterým také poznají, jakým směrem mají přistát v případě, že se směr větru v průběhu jejich letu na padáku výrazně změní (Hase, 2015).

Strojení

Podle směrnice V-PARA-2 musí být budoucí parašutisté před samotným seskokem seznámeni a oděni do potřebného vybavení k tomu, aby mohli následně provést samotný seskok. Strojení probíhá pod dohledem instruktora, popř. dalších strojících dozorcích. Nejprve se provede kontrola zabezpečovacího přístroje, který slouží jako pojistka pro otevření záložního padáku. Následně je upevněna padáková postroj na tělo parašutisty, uzavře se hlavní padák a zkontroluje se funkce tříkroužkového odhozového systému. V tuto chvíli je parašutistovi nařízeno, aby si vyzkoušel, zda dosáhne na uvolňovač hlavního a záložního padáku, aby mohl v případě mimořádné situace po výskoku ihned zasáhnout. Jako další věc z vybavení je účastníkovi výcviku dán výškoměr, který se zkontroluje a nastaví na patřičnou výšku, stejně tak je mu v postroji zkontrolován nůž, na případné odříznutí nějaké problémové části postroje. Nakonec parašutista nafasuje helmu, která se řádně upevní a v neposlední řadě proběhne kontrola rádiového spojení (Hase, 2015)

2.3.2 Samotný seskok

Jedná se o završení celého kurzu. Parašutista získal v průběhu výcviku spoustu informací ohledně vykonání prvního seskoku, avšak jedna z nejdůležitějších věcí pro parašutistu při prvním seskoku je vědět, jak reagovat při určitých pokynech. Samotný povel k výskoku z letadla, slovy „VPŘED“, je bez správné přípravy pro většinu účastníků velmi těžké provést (Řepka, 1980).

Výskok z letadla je psychicky velmi náročný proces, při kterém na tělo působí nepodmíněné reflexy, obranné instinkty a další podněty, které zabraňují jedinci v seskoku. Na to, aby byl seskok proveden, potřebuje jedinec velkou podporu volního úsilí. Pokud je tento proces psychicky nedostatečně zvládnut, projeví se například strnulostí, motorickým neklidem či nečekanými pohyby (Řepka, 1980).

Ve chvíli, kdy je parašutista na řadě a čeká ho seskok, dokráčí k otevřeným dveřím, kde instruktor vizuálně zkontroluje, zda je připraven k opuštění letadla a následně vydá povel „vpřed“. Parašutista vykročí jednou nohou vpřed do prázdna a vzpřímený s nohama u sebe a rukama v klíně padá dolů a počítá 121, 122, 123, 124. Ve chvíli, kdy dopočítal, popřípadě, kdy ucítil škubnutí, se podívá vzhůru, provede vizuální kontrolu správného naplnění vrchlíku (padáku), tedy zkontroluje počet naplněných

kanálů a také se podívá na tzv. „slider“ zda se dostal až k volným koncům nosné postroje a pokud je vše v pořádku, tak odbrzdí padák (Řepka, 1980).

V případě, že parašutista zaujme špatnou polohu při výskoku (nohy od sebe), zamotá se následně do nosných šňůr skoro otevřeného padáku a nedovolí tím padáku se zcela naplnit vzduchem. Stejně tak jsou místa, kde by se neměly nacházet ruce skokana v průběhu výskoku. Těmi místy jsou uvolňovače hlavního nebo vedlejšího padáku a jejich blízké okolí. V případě, že daný jedinec v tak vypjaté psychické chvílce nechtěně uvolní jeden z padáků, nastává proces mimořádné situace, kterou musí jedinec okamžitě začít řešit (Řepka, 1980).

Řízení padáku

Pár vteřin po výskoku z letadla jedinec visí na neodbrzděném padáku a začíná provádět kontrolu správného naplnění a otevření vrchlíku. Ve chvíli, kdy je vše v pořádku, uchopí parašutista „řidičky“ (řídící kolíky) a přichystá se na manévr „odbrzdění padáku“. Dokud padák není odbrzděný, nemá nijak velkou dopřednou rychlost, avšak ve chvíli, kdy parašutista zatáhne za řidičky a padák odbrzdí, dopředná rychlost dosáhne hodnot 10 m/s. Odbrzdění padáku se provede zatažením řidiček směrem dolů (Řepka, 1980).

Po odbrzdění se parašutista zorientuje v prostoru, zjistí kudy ho zanáší vítr, otočí se proti větru, pokusí se najít letiště a přesune se do pracovní zóny. Zároveň musí neustále kontrolovat prostor kolem sebe vzhledem k ostatním parašutistům, což znamená ohlížet se, zda náhodou není nějaký parašutista poblíž, např. pod ním a on se k němu rychle nepřibližuje, popř. zda není jinde v okolí a nepůsobí mu nějaké ohrožení či uvedení do možné mimořádné situace (Řepka, 1980).

V průběhu parašutistova pobytu v pracovní zóně je dobré, aby si vyzkoušel základní manévrování s padákem. Může s ním zatačēt na obě strany, zmenšením odtokové plochy je možné padák tzv. přibrzdit, tedy zmenšit jeho dopřednou i klesající rychlost. Následně jedinec řídí padák dle vlastního uvážení a dle informací, které má k dispozici od instruktora, který využívá radiostanice ze země a mluví na parašutistu přes vysílačku. Parašutista se snaží udržovat klouzání padáku v rozmezí od padesáti do sta procent, tedy klouže na padáku a nepřibrzdňuje ho více než z možné poloviny. Tento proces ukončí parašutista ve výšce 400 m nad zemí, kde začne následně vylétávat tzv.

„krabičku“ což je pomyslný tvar trasy pro přípravu k přistání. Ve výšce 400 m nad zemí se parašutista otočí s padákem po směru větru a bokem k místu přistání a v této poloze klouže po větru až do chvíle, uvidí na výškoměru, že se nachází ve výšce 200 m nad zemí. Následně natočí padák kolmo na směr větru a následujících 100 výškových metrů bude klouzat v tomto směru a pokusí se dostatečně přiblížit k místu přistání. V poslední fázi řízení padáku, kdy je parašutista už jen 100 m nad zemí, stočí padák proti směru větru a míří k zemi na místo přistání. (Řepka, 1980).

Přistání

Ve chvíli, kdy parašutista již míří k zemi, je dobré předejít jakýmkoli situacím se zvýšenou rychlostí klesání. Není dobré přistávat za současného přebrzdění padáku, jelikož by v tomto případě byl kontakt se zemí velmi tvrdý. Stejně tak se nedoporučuje přistávat v prudké zatáčce, z důvodu velmi pravděpodobného poranění dolních končetin. Postupné přibližování k zemi značí, že je v této chvíli důležité, aby parašutista dával velký pozor při manipulaci se svým padákem a snažil se být jemný a důkladný. Každé špatné zatažení, nebo povolení řidiček je velmi důležité, jelikož může značně ovlivnit výsledek přistání. Při přistání drží jedinec nohy u sebe a při kontaktu se zemí na ně dopadá, popř. dopadá do sedu. V případě velké dopředné rychlosti provádí jedinec dopad do parakotoulu. Po dopadu stáhne parašutista vrchlík na zem zatažením za jednu z řidiček, čímž z padáku tzv. „vylije“ vzduch, a to mu následně umožní padák jednoduše sbalit a odnést. Jestliže jedinec přistane do vzletové a přistávací zóny, pokusí se o co nejrychlejší opuštění této plochy (Řepka, 1980).

Samotný seskok a přistání zejména je velmi náročné na psychiku. Konečná fáze celého seskoku, kterou je právě přistání, klade velké emoční napětí na jedince, který si v posledních okamžicích svého letu na padáku často reflexivně myslí, že by se měl při přistání zachovat jinak, než mu bylo řečeno na výcviku nebo jinak, než slyší od instruktora ve vysílače. V těchto chvílích je důležité, aby vůle jedince nepovolila a on nedoskakoval na roztažené nohy, neměl nutkání se pouštět řídících kolíků a nesnažil se žádným jiným způsobem opouštět padák (Řepka, 1980).

2.4 EMOCE

Slovo „emoce“ vychází z francouzského *emotion* a latinského *emovere* (vzrušovat) a je tedy chápáno jako vzrušení. Slovem *emoce* můžeme zároveň rozumět vzrušený stav mysli, jakýsi silný cit nebo jakýkoli specifický cit. Slovo „afekt“ vychází z latinského *afficere* (ovlivnit) a je definováno jakožto silný krátkodobý cit, *emoce*, případně nálada. Zároveň bereme afekt jako silné citové vzrušení, vymykající se volní kontrole. Slovo „cit“ chápeme jako synonymum k termínům „emoce“ a „afekt“. *Emoce* jsou ve většině případů používány k vyjádření myšlenek, impulsů k určitému jednání, fyzických i psychických stavů a náležitých pocitů (Machač, 1988).

Podle Machače (1988) lze rozdělit *emoce* dle jejich třech stránek:

1. Vnitřní zážitek
2. Z vnějšku pozorovatelné chování
3. Fyziologické změny

2.4.1 Terminologie emocí

V této kapitole si objasníme důležité pojmy v rámci tématu „*Emoce*“ a následně je propojíme s parašutismem. Avšak vysvětlit jednoduše, co jsou to *emoce*, už se pokusilo mnoho autorů a myslím si, že se jich o to spousta ještě pokusí. *Emoce* jsou z hlediska psychologie používány v různých významech a váže se k nim hned několik teorií. Mnohoznačnost v terminologii psychologie emocí, vyplývá právě z toho, jak je téma oblíbené již řadu let, počínaje Aristotelem a Platónem až do dob dnešních.

Pojem *emoce* se obecně užívá k vyjádření změn probíhajících v lidském těle a zároveň celkového citového stavu. Nelehce vysvětlitelný je vztah mezi termíny *pocit* a *emoce*. *Emoce* obsahují všechny změny uvnitř organismu i včetně těch fyziologických, na druhou stranu pojem *pocit* se zaměřuje čistě na zážitkovou sféru. Podle Nakonečného (1997) můžeme *city* popsat jakožto vzrušení mysli a *emoce* se dají vysvětlit jako vzrušení organismu. Zároveň také říká, že jeho dělení je nepřirozené a že *emoce* spolu s *city* tvoří nerozlučnou dvojici. *Emoce* nejsou jen celkové citové stavy, ale ukrývají toho v sobě mnohem víc.

Dalšími vlastnostmi emocí, které je podle Nakonečného (1997) potřeba zmínit jsou:

1. Intenzita emocí
2. Kvalita emocí
3. Délka trvání v čase

Rozlišit emoce vzhledem k intenzitě lze podle Jasperse na vášně, pocity, afekty a samotné emoce. Pocit je zde chápán jakožto vědomí o emoci a jejím ztvárnění. Vegetativní a motorické projevy zde reprezentují nespoutanou emoci nazývanou afekt. Další z typů emocí je vášně a tu si můžeme vyložit jako opravdu průbojný citový vztah k někomu, či něčemu. Dále podle Jasperse rozlišujeme různé nálady, citové vztahy a emoční reakce z hlediska trvání. (Nakonečný, 1997).

Podle Damasia můžeme emoce pozorovat v různých projevech daného subjektu, ale pocity bereme jakožto skryté mentální reprezentace. Emoce se týkají těla, pocity se týkají vědomí. Emoce si můžeme vyložit jako podklad všech pocitů a malé části našich základních životních mechanismů. Díky pocitům můžeme regulovat život na vyšší úrovni. Emoce jsou jakožto komplexní jev vyhodnocovány automaticky, je tu ale i něco, co myšlenkově spoluvyhodnocuje, a to je aparát vědomé mysli. Emoce oznamuje nějaký výsledek, kterým naše tělo vyhodnotilo svůj současný stav. To, že takové vyhodnocení není našemu uvědomění známo, je velmi otupělé. Rozsah emocí se dá vyjádřit například díky systémovým emočním modulacím, které je přizpůsobí tak, aniž by o tom naše tělo nějak vědělo. Co se týče pocitů, bez těch se neobejdeme, neboť díky nim následně vyjadřujeme na stejné mentální úrovni emoce a různé jevy, které se za nimi skrývají. Integrace minulosti, současnosti a také budoucnosti, existuje jen na vrcholné mentální úrovni biologického rozpracování informací, na kterém se zároveň podílí vědomí. Pouze při těchto podmínkách dokáže emoce díky pocitům utvářet zájem o naše individuální sebepojetí (Damasio, 2004).

Jeden z autorů, který se shoduje s Damasiem v termínu pocit, je Kagan. Tvrdí, že pocit a uvědomění k sobě mají hodně blízko, doslova je ztotožňuje. Jsou tu ale i další pojmy, které Kagan označuje jinak než Damasio, a to je například vnitřní napětí, což je

změna stavu, který nedosáhl vědomí. To, co Damasio označuje jako emoci, vysvětluje Kagan jako složitý, rozpracovaný proces, který obsahuje vnitřní napětí, subjektivní prožívání a chování jedince. Abychom se mohli začít věnovat nějaké emoci a mohli o ni hovořit, měli bychom ji nejdříve umět popsat ve třech nejzákladnějších složkách. Složka fyziologická, složka introspektivní a jako poslední, složka extrospektivní. Fyziologická složka zastává veškeré procesy, které probíhají v našem těle, introspektivní složka se zabývá pocitovou stránkou člověka a extrospektivní zkoumá vnější chování jedince (Kagan, 2001).

Jsou zde také autoři jako například Atkinson, kteří zastávají rozdělení emocí do více složek, u kterých je dobré si povšimnout, že jsou však jen důkladnějším rozložením původních tří základních složek na další prvky. Hovoří o emoci jako o projevu ve všech třech složkách, kde pocit hraje roli uvědomění na kognitivní úrovni a tvoří tak jen součást emoce (Atkinson, 2003).

Podle Lazaruse lze emoce rozlišovat na tzv. emoční epizody, nálady a samotné emoce. Lazarus píše o emočních epizodách jako o po sobě jdoucích rozdílných emocích a směsi emocí. Bavíme se zde o procesu, který je podstatně více členěný, než je například jednoduchá emoce. Emoční epizoda se zde ukazuje jako celistvá, jelikož má podle Lazaruse jádrové téma, díky kterému mohou mít vnější podněty zaujetí emocionálního charakteru. Jedná se například o hrozbu nebo stav zaujetí, který se dá uzavřít v čase a následně popsat v jednotlivých fázích. Očekává se, že jedinec bude jinak zaujatý na začátku situace, v průběhu či na konci. Zároveň může zaujetí disponovat různou intenzitou. Co se týče nálady, Lazarus o ni píše jako o něčem, co nepotřebuje nositele, nemá intenci a co je tím pádem od emoce velmi odlišné. Nevyvrací však, že by nálady nemohly vznikat na základech různých emočních událostí hostitele. Moment, kdy se emoce přemění v náladu lze definovat jako situaci, kdy hlavní příčina ztratí svou důležitost a chování jedince i s jeho pocity již není zaostřeno na ohnisko. Zvýšená připravenost ke schválení některých reakcí je jeden z možných stavů nálad. Brání přístupnost či nepřístupnost copingových zdrojů jedince. Představme si dítě, které zrovna zažívá nějaký stav úzkosti, může kdykoli utéct, je permanentně připraveno se jakoby uzavřít (Stuchlíková, 2002).

2.4.2 Emoce ve vztahu k motivaci

Emoce a motivace představují funkce se shodným posláním. Tento fakt se dá vyjádřit například tím, že člověk není pasivní jako stroj v reflexním či fyzikálním smyslu a že zároveň není loutkou nějakých vnějších vlivů. Motivace i emoce se týkají nějaké konkrétní regulace chování, ať už jeho síly či směru. Velmi důležitou roli zde hrají procesy kognitivní, hlavně interpretace smyslu přijímaných informací. Bavíme-li se o motivaci a emocích z pohledu funkcí autonomní nervové soustavy, jedná se o jednotný proces. Motivaci a emoce je také možné brát jakožto podněty zvyšující hladinu aktivační úrovně. *„Motivované jednání má vždy emoční zabarvení, poněvadž zvýšená aktivační hladina, nezbytná pro každou náročnější činnost je provázána určitým subjektivním napětím, které je emočním zážitkem.“* (Machač, 1988).

Psychologický rozbor motivace:

1. Co je impulsem k aktivitě
2. Jak se stanoví a udržuje směr aktivity
3. Jaký mechanismus kontroluje sílu aktivity
4. Jak končí aktivita

Chceme-li lépe pochopit, co je to vlastně motivace, kde se bere, jak může být dlouhodobě udržována atd. je důležité, abychom se na motivaci dívali i z jiného hlediska než biologického, a to je hledisko psychické. Člověk nemá jen potřeby vrozené (biologické), má i tzv. potřeby „vyšší“, neboli psychické, které jsou v průběhu let utvářeny výchovou. Tato problematika je doposud v literatuře uváděna jako soubor různých koncepcí odpovídající představám o daných potřebách. Uvádí se například potřeba porozumění, lásky, sebeúcty, přátelství, kontroly okolí, pořádku, sebeaktualizace, prestiže, pochopení smyslu života a potřeba tvůrčí činnosti. Ať už jsou efekty pozitivní, či negativní, vždy mohou být vázány na všechny psychické potřeby. Můžeme tedy říci, že situace či různé typy objektů se kterými se setkáváme, pro nás mohou být jakýmsi zdrojem střídavě kladných i záporných emocí a podle nich určované motivace. Naše požitky (radosti) tedy mohou být radostmi z dosažení nějakých konkrétních cílů, kterých jsme chtěli dosáhnout, nebo mohou být radostmi z úspěšného

úniku před nějakou nepříjemnou situací. Těmto procesům se nazývá apetitivní či averzivní reakce. (Machač, 1988)

2.4.3 Strach a úzkost

V předešlých kapitolách jsme se zabývali emocemi, jejich typy a základní terminologií. Jednou z emocí je také strach nebo úzkost, které jsou obecně propojovány s pocity ohrožení daného jedince.

Podle Machače chápeme strach jakožto reakci na specifický podnět, jež jedinec vnímá jako bezprostřední ohrožení, které nemůže nijak spoutat a proti kterému se nemůže bránit (válka, blesk, zloděj). Mezi úzkostí a strachem jsou určité přechody, které je potřeba si objasnit. Pokud je strach přiměřenou reakcí na nějaký specifický škodlivý objekt, pak pojem „úzkostnost“, bavíme-li se o odlišení pojmů, je relativně stálá vlastnost osobnosti. Jedinec je tedy ohrožen, ale nedokáže vysvětlit čím. Důležité je si také uvědomit, že různé emoční reakce mají své konkrétní stránky. Např. *„Strachová reakce – jako každá základní emoční reakce – má svou poznávací, zážitkovou, neurovegetativní a motorickou stránku.“* (Machač, 1988).

Pokud se na strach a úzkost budeme dívat z hlediska našich každodenních životních potřeb, je dobré zmínit některé snadno pozorovatelné elementární projevy strachu a úzkosti. Jedná se například o mimický projev, charakterově ustrašené pohyby očí, zúžení či rozšíření očních zornic atd. Standardní ukázkou vzestupu aktivační hladiny při úzkosti a strachu je zvýšení napětí jedincova kosterního svalstva a pohybový neklid různých segmentů těla. Pohyby přestávají být promyšlené, ekonomické, ztrácí svou vlácnost, jsou velmi silově vypjaté a křečovité (Machač, 1988).

Z hlediska fyziologických změn se strach a úzkost ukazují jakožto důsledky zvýšené aktivity ergotropního systému. Hlavními ukazateli mohou být zrychlení tepové frekvence, zrychlení dechu, rozšíření zorniček, zvýšení arteriálního krevního tlaku, ztlumení činnosti zažívacího traktu, zvýšení hladiny krevního cukru, zvýšení srážlivosti krve, zblednutí v obličejí, značné pocení, zvýšení počtu červených krvinek. Zároveň můžeme strach pozorovat i jako projev snížení sekrece slinných žláz, v takovém to případě následně dochází k pocitům sucha v ústech, nechutenství, pocení dlaní, nespavosti (Machač, 1988).

2.4.3.1 Definice strachu a úzkosti

Strach a úzkost je velmi často probírané téma a autoři se v definicích buď naprosto rozcházejí, nebo se jen lehce liší v detailech. Scheier hodnotí jako nejdůležitější faktor tzv. rozpoznatelnost. Cattell s ním v tomto ohledu souhlasí, avšak pak je tu například Plutchik, který vyhodnocuje strach jako absolutní reakci, jež má defenzivní funkci a úzkost jako výtvar předcházejícího studia a výchovy. Strach lze také hodnotit jako subjektivní prožitek nějakého maximálního zneklidnění spolu s touhou odstranit daný problém násilím. Strach lze brát jako jeden z motivačních činitelů a zároveň jako zdroj jakési energie. Díky strachu se můžeme rychleji rozhodovat při proměnlivých situacích a zároveň ho můžeme definovat jako naprosto využitelnou, přirozenou emoci. Úzkostí se rozumí trvalý, rozptýlený pocit nebezpečí, při kterém daný jedinec nedokáže vysvětlit, co přesně mu působí přítěž (Stuchlíková, 2002).

Strach je reakcí na námi známou, jasně danou skutečnost, která v osobě vyvolává pocity ohrožení. Má defenzivní a signální funkce. Strach může a nemusí být druhými přijatelný, vnímatelný, či pochopitelný říká Vymětal. Hovoří nejen o strachu a úzkosti, ale také o tzv. úzkostnosti, kterou si vykládá jako jeden z trvalejších rysů osobnosti. Úzkostnost se mu jeví jako vrozená uspořádaná část povahy jedince. Chápe úzkostnost jako něco, díky čemu člověk může přemýšlet, chovat se a zažívat různé věci při rozdílné psychické intenzitě a být tak v pohotovosti. Tvrdí, že některé projevy úzkosti jsou získány časem, tedy naučené, což znamená, že jsou i lidmi a prostředím okolo nich ovlivnitelné, stejně tak jako sama úzkostnost. Nejkonkrétnější příklad naučené úzkostnosti je zpracování, řešení a hodnocení situací, které se mohou zdát nebezpečné, či naopak nerizikové (Vymětal, 2004).

Strach provází jedince celý jeho život. Bez ohledu na čas a na to v jaké formě se zjeví, připravuje člověku do cesty překážky, které není možné nijak obejít, musí se s nimi setkat. Lidé usilují o ovládnutí strachu, jeho redukci, či podmanění. V průběhu tisíce let se o to pokouší za pomoci náboženství, výzkumu a magie (Riemann, 1999).

Pojem strach se vztahuje k reálnému a jasně definovatelnému ohrožení, zatímco úzkost se jeví jako odpověď na nerozpoznatelné nebo představitelné ohrožení (Drapela, 2008).

Mezi strachem a úzkostí nejsou přesně specifikované hranice. Úzkost je nepříjemný, duševně emoční stav doprovázený myšlenkou o ne úplně specifickém nebezpečí, tedy myšlenkou hrozby, kterou daný jedinec není schopen přímo určit (Drvota, 1971).

3 Praktická část

V předchozí části bakalářské práce byla uvedena teoretická východiska, která mají úzkou spojitost s částí praktickou. Následující část objasňuje použité metody, zpracování dat a celkovou realizaci výzkumu. Za pomoci dotazníků a strukturovaných rozhovorů byli testováni tři jedinci, u kterých došlo ve výsledku k analýze psychologických rysů a sestavení jejich celkového psychologického profilu.

3.1 CÍL PRÁCE

Cílem této práce je přiblížit proces seskoku z letadla z hlediska emocí při něm prožívaných.

3.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

K dosažení cíle práce byly použity dvě hlavní výzkumné otázky a dvě otázky vedlejší neboli doplňující.

Hlavní výzkumné otázky (dále jen HVO):

1. Jaké pocity zažívali před, při a po seskocích dotazovaní jedinci s jejich specifickou a navzájem odlišnou povahou?
2. Jak se shodují výsledky z dotazníků EOD-A a 16 PF s výpověďmi jednotlivých subjektů při strukturovaném rozhovoru?

Vedlejší výzkumné otázky (dále jen VVO):

1. Jak prožívali dotazovaní jedinci své první seskoky z letadla z hlediska strachu a čeho se báli nejvíce?
2. Jak prožívali dotazovaní jedinci období při prvních seskocích z hlediska motivace k jejich provedení?

3.3 ÚKOLY

1. Výběr vhodných jedinců k testování.
2. Nalezení vhodných dotazníků pro vyhodnocení zájmů, povahy a psychologických rysů daných jedinců.
3. Vytvoření doplňujícího strukturovaného rozhovoru a dalších materiálů pro testování.
4. Realizovat s respondenty, vybranými pro výzkum, rozhovor a materiály k testování
5. Analyzovat data z testovacích materiálů
6. Vyhodnotit a utřídit data v konkrétní výsledky

3.4 METODIKA PRÁCE

Cíle práce je dosaženo za pomoci vyhodnocení a následné analýzy dotazníků EOD-A a 16 PF s odpověďmi dotazovaných ve strukturovaném rozhovoru a v souboru s křivkami vyhodnocujících strach.

1. Standardizovaný dotazník EOD-A (H.J a B.G Eysenck, EOD), který zkoumá chování, cítění a jednání daného jedince a slouží ke stanovení dvojdimenzionálního popisu osoby.
2. Standardizovaný dotazník 16 PF (R. Catell, šestnáctifaktorový osobnostní dotazník), který zkoumá zájem, povahu a osobnostní charakteristiky daného jedince a slouží ke stanovení přesného osobnostního profilu.
3. Standardizovaný dotazník škálování (Břicháček, sledování změn v činnostech jedince) upravený podle potřeb výzkumu.
4. Nestandardizovaný strukturovaný rozhovor, který obsahuje 20 otázek ohledně prožívání strachu a 20 otázek ohledně motivace k provedení seskoků.

3.4.1 Výzkumná metoda

Pro tuto práci jsem zvolil smíšenou metodu výzkumu, ve které výzkumník využívá jak kvalitativní, tak kvantitativní metody výzkumu. Použití smíšených metod se vyznačuje několika přednostmi, jelikož se kvalitativní a kvantitativní výzkum vzájemně

doplňuje. Ve smíšeném výzkumu je rozumné sbírat a analyzovat data pomocí několika metod. Výsledná směs dat a výsledků využívá síly a komplementarity jednotlivých přístupů (Hendl, 2005).

Kvalitativní výzkum zachycuje testovaný objekt ve své jedinečnosti, detailní hloubce, komplexitě a originalitě. Testování jedinci jsou těmi, kdo utváří výsledná data, odpovídáním na jednotlivé otázky v testovacích materiálech. Výzkum tedy umožňuje příjem mnoha specifických informací z dané problematiky od jednotlivých testovaných objektů (Švaříček, Šed'ová, 2014).

Kvantitativní výzkum má své dvě možné podoby. Experimentální a neexperimentální. Výzkum užívá náhodných výběrů, experimentů a silně strukturovaného sběru dat pomocí testů (Hendl, 2005).

Podle Miovského (2006) je potřeba ve výzkumu počítat s určitými fakty, které velmi ovlivňují jeho možnou úspěšnost. Opravdovost a pravost osobního vztahu k testovaným objektům je předpokladem k takovému úspěchu, jelikož autentický vztah je základním kritériem pravdivosti.

Výzkumnou metodou v této práci byla metoda kazuistiky, jejíž smyslem je prozkoumat testované jedince do hloubky a ve své originalitě, což v případě této práce zahrnuje hlavně zkoumání různých druhů emocí prožívaných v odlišném prostředí a situacích. Metodě kazuistiky se také říká „případová studie“, jedná se o nejrozšířenější metodu šetření v kvalitativním výzkumu (Švaříček, Šed'ová, 2014)

Podle Hartla a Hartlové využíváme metodu kazuistiky v případě, že potřebujeme pomoci porovnat obdobné případy (Hartl, Hartlová, 2010).

Metodu kazuistiky je vhodné využít v situaci, ptáme-li se proč, nebo jak se dějí určité specifické jevy (Švaříček, Šed'ová 2014).

3.4.2 Soubor pokusných osob

Do výzkumu byly vybrány celkem 3 pokusné osoby ve věkovém rozmezí 22-23 let. Každý z nich se ve svém volném čase věnuje rozdílné pohybové aktivitě. Tyto pokusné osoby jsem si vybral z toho důvodu, že v dubnu roku 2019 absolvovali tentýž kurz parašutismu, tedy výcvikové prostředí a podmínky pro seskok byly pro všechny

stejně. Dotazovaní jedinci neměli žádnou předchozí zkušenost s parašutismem ani jiným odvětvím padákových sportů, avšak ještě před samotným kurzem parašutismu se účastnili deseti úvodních teoretických přednášek na UK FTVS na téma, jak zhruba seskok probíhá a na co si dávat při seskoku pozor. Pokusné osoby se na samotný seskok velmi těšili, až na jednu z nich, která se s blížícím se datem seskoku bála víc a víc.

3.4.3 Organizace šetření

Sběr dat probíhal za pomoci standardizovaných dotazníků a dalšího doplňkového testovacího materiálu.

Při výběru dotazníku bylo využito odborné pomoci pana PhDr. Jaroslava Dvorského, Ph.D, který navrhl, abychom ve výzkumu použili 3 standardizované dotazníky, z nichž jeden byl upraven podle potřeb výzkumu. Standardizované dotazníky nebyly jediným materiálem, který byl na testování použit.

Jako další doplňkový testovací materiál byl vytvořen strukturovaný rozhovor, který zahrnuje 20 otázek vyhodnocujících, jak moc velký strach měl daný jedinec v určitých situacích před, při a po seskoku z letadla a zároveň zahrnuje 20 otázek zkoumajících motivaci jedinců k provedení prvního seskoku či následujících budoucích seskoků. Také byl upraven standardizovaný dotazník pana Václava Břicháčka tak, aby pokusné osoby odpovídali ANO/NE na 10 otázek ohledně situací při prvním seskoku. Při vyplňování tohoto dotazníku si respondenti pokoušeli vybavit pocity, které zažívali ve chvíli, kdy poprvé sami s padákem přistáli na zemi a šli se o tento zážitek podělit s ostatními účastníky kurzu.

Osobně jsem předal 1.5.2020 v prostorách UK FTVS jednotlivým respondentům nejdříve písemný informovaný souhlas, který vysvětluje veškerá pravidla výzkumu a jeho etické zásady, jako je například zachování anonymity testovaných jedinců, možnost okamžitého opuštění výzkumu a vysvětlení jeho podstaty a cíle. Každý respondent se účastnil vyplňování informovaného souhlasu, testovacího materiálu a strukturovaného rozhovoru, samostatně bez účasti ostatních respondentů. Po odevzdání informovaného souhlasu dostali respondenti jednotlivě testovací materiály k vyplnění. Před začátkem zahájení čtení a zaškrťování v jednotlivých dotaznících jsem respondentům vždy předal instrukce, které jsou pro správné pochopení a vyplnění dotazníku třeba. Po ukončení testování jedinců jsem přestoupil ke strukturovanému

rozhovoru, kde jsem se jedinců ptal na jednotlivé otázky, které jsem měl připravené na papíře, do kterého jsem zároveň pod vybranou otázku zaznamenal respondentovu odpověď. V závěru jsem vždy všem respondentům poděkoval za jejich drahocenný čas, rozloučil se s nimi a následně začal vyhodnocovat jednotlivá získaná data.

Vyhodnocení dotazníků probíhalo různými způsoby. Standardizované dotazníky 16 PF a EOD-A se například vyhodnocovaly za pomoci šablon přímo k nim určeným, které se přiložily na vyplněný záznamový arch daného dotazníku a výsledky z nich se zapsaly do příslušné kolonky, avšak výsledky z kolonek každého standardizovaného dotazníku se následně vyhodnocovali jinak. U dotazníku 16 PF získal každý příslušný faktor bodové ohodnocení, tzv. „hrubé skóre“, které bylo teprve následně převedeno na tzv. „steny“, tedy každý faktor 1-16 (A-Q4) byl ohodnocen steny 1-10. Následně byly steny zaznamenány do tabulky a jejich spojením vznikla křivka, představující příslušným číslem odstupňovanou tendenci k vlastnostem korelujícím s pozitivním či negativním směrem příslušného faktoru. Jednotlivé faktory byly následně slovně popsány dle příslušného autorova popisu k dotazníku. V závěru tak vznikl celkový výsledný osobnostní povahový profil daného jedince. Tímto způsobem byly vyhodnoceny všechny tři dotazníky 16 PF.

U dotazníku EOD-A se vyhodnocovala každá jedna z odpovědí testovaných jedinců a podle šablony k němu určené, se vyhodnotilo, zda značí určitý nárůst na škále neuroticismu, extraverte-introverze, nebo tzv. lživého-skóre. Za každou odpověď byl určitý počet bodů na jedné ze škál. Celkové body ve výsledných škálách se sečetli a následně byly vyhodnoceny v Eysenckově dvojdimenzionálním modelu osobnosti.

Vyhodnocení dat ze strukturovaného rozhovoru probíhalo za pomoci kategorizování jednotlivých odpovědí. Vybranými kategoriemi byly temperament, strach a motivace k seskokům. Na základě těchto kategorií byla vytvořena kazuistika příslušné pokusné osoby.

Vyhodnocení dotazníku, na který respondenti odpovídali v deseti otázkách ANO/NE probíhalo tím způsobem, že se u každé jednotlivé otázky vyhodnotilo, zda měl dotazovaný v dané konkrétní situační otázce strach či ne a jeho odpovědi se přenesly do příslušné kazuistiky.

Výsledkem kapitoly organizace šetření jsou příslušné kazuistiky tří testovaných respondentů a popis osob na základě výsledků z dotazníků 16 PF a EOD-A.

3.5 VÝSLEDKY

Následující část obsahuje kazuistiky tří dotazovaných respondentů na základě odpovědí ze strukturovaného rozhovoru a z výsledků upraveného standardizovaného dotazníku. Zároveň tato část obsahuje popis osoby z hlediska výsledků z dotazníků 16 PF a EOD-A.

3.5.1 Pokusná osoba č. 1

3.5.1.1 Kazuistika

Pokusná osoba č. 1, věk 22 let. Jedinec se účastnil celkem dvou seskoků padákem v rozmezí dvou hodin.

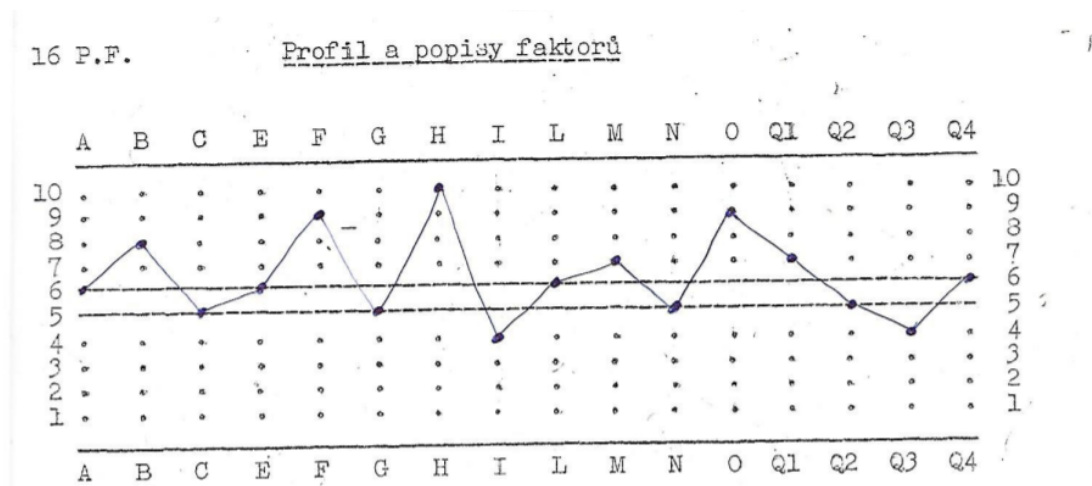
Z hlediska temperamentu se jedinec jeví jako vnímavý a realistický. „*Mám pocit, že paměť takovou situaci moc nezaznamenává, respektive není čas na přemýšlení či vnímání pocitů, ale řekl bych, že jsem vnímal hlavně stažený žaludek*“. Lze říci, že je také velmi specifický, ve většině případů dokáže přesně popsat co se mu odehrává v hlavě, jaké má myšlenky. „*V hlavě prázdno, jen stres a čekání, kdy se padák naplní a zklidní*“. Na respondentovi je poznat, že je spíše extravert nežli introvert. Uvádí buďto rozsáhlé odpovědi na otázky či striktní ano/ne. „*Subjektivně bych řekl ne. Objektivně si myslím, že když by byla blízko, tak by se strach jistě dostavil*“ Umí být nadšený. Projevuje se jako dobrodruh, který dokáže vnímat okolní svět. „*Radost z přežití, přistání a z nové zkušenosti s tímhle světem*“. Respondent je důvěřivý. „*Předpokládám, že se tam pohybovali pouze povolání lidé čili v pořádku*“. Let působil dotyčnému značné obtíže, přesto na něj reagoval nervózním humorem. Lze o něm tedy říci, že i v nepříjemné situaci má jistý nadhled a je optimistický. Testovaný sdělil, že nad seskokem z letadla přemýšlel zhruba 30 minut, od doby, kdy se přihlásil na kurz parašutismu, z čehož lze usoudit, že nejedná bezmyšlenkovitě vzhledem k různým situacím, ale radši jde předem připravený ke stanovenému cíli.

Co se týče strachu pokusné osoby č. 1 vzhledem k seskokům, 2 týdny před zahájením parašutistického kurzu na sobě jedinec nevypozoroval žádné známky nervozity. „*Cítil jsem se v pohodě, nebyl jsem nervózní*“. Pokud se s kamarády zajímal

o nějakou část, která ho na výcviku či po něm čeká, jednalo se vždy hlavně o samotný seskok. Nástup do letadla a nahození motorů vnímal jedinec jako úzkostnou situaci, při které nedokáže zcela přesně popsat, co v něm vyvolává strach, avšak zároveň projevoval známky nadšení. „*Lehce úzkostné, trošku strach, ale také mnoho očekávání, cítil jsem jakoby motýlky v břiše*“. Jedinec tvrdí, že se nebojí výšek, přesto v situaci, kdy byl 1200 m nad zemí ve dveřích letadla a hleděl dolů, pociťoval stažený žaludek. Respondent se jeví jako neustrašený vzhledem k průběhu samotného seskoku. Při výskoku neměl zavřené oči, celý výskok vnímal jako lusknutí prsty, nebál se ani, že by ve vzduchu mohl vyklouznout z padákové postroje a co se týče případů, kdy se některé osoby na padáku zabili, vnímá je jako chybu člověka, nepřipouští si, že by mohlo vybavení selhat. Zároveň ho tyto případy v jeho osobním skákání nijak neovlivnily. „*Zase tolik jsem jich neslyšel, ale myslím si, že se vždy jednalo o chyby člověka, než o chybu výstroje atp.*“. Pokusnou osobu č. 1 děsilo nejvíce možné neotevření hlavního padáku a následná nutnost otevření padáku záložního a také možná srážka s nějakým dalším účastníkem kurzu nacházejícím se ve vzduchu. „*Kdyby se mi neotevřel a já bych byl odkázán na záložní padák, případně srážka s dalším člověkem*“.

Z hlediska motivace pro uskutečnění prvního seskoku, se respondent poprvé rozmýšlel o jeho realizaci již v 16 letech. Hlavním důvodem této myšlenky provedení seskoku, bylo, že si to chtěl vyzkoušet. „*O vyzkoušení podobných aktivit jsem přemýšlel cca od 16 let*“. „*Chtěl jsem to prostě vyzkoušet*“. Ve chvíli, kdy se respondent přihlásil na kurz parašutismu a sdělil tuto informaci svým rodičům, zjistil, že z toho nejsou nijak nadšení, avšak mu tuto aktivitu nezakázali. Respondent byl k provedení seskoku dlouhodobě motivován určitou náklonností k adrenalinovým sportům. Jelikož pokusná osoba č. 1 věřila, že je dobře instruována, její motivaci k provedení následného seskoku tedy nemohly negativně ovlivnit ani změny povětrnostních podmínek při seskoku prvním. „*Snažil jsem se hlavně držet v pracovním prostoru*“. Jedinec by na svých prodělaných seskocích nic neměnil a neplánuje se už k parašutismu vracet. 2 seskoky, které uskutečnil mu stačili. „*Nehodlám, vyzkoušet stačilo*“.

3.5.1.2 Popis pokusné osoby č. 1 dle výsledků z dotazníku 16 PF

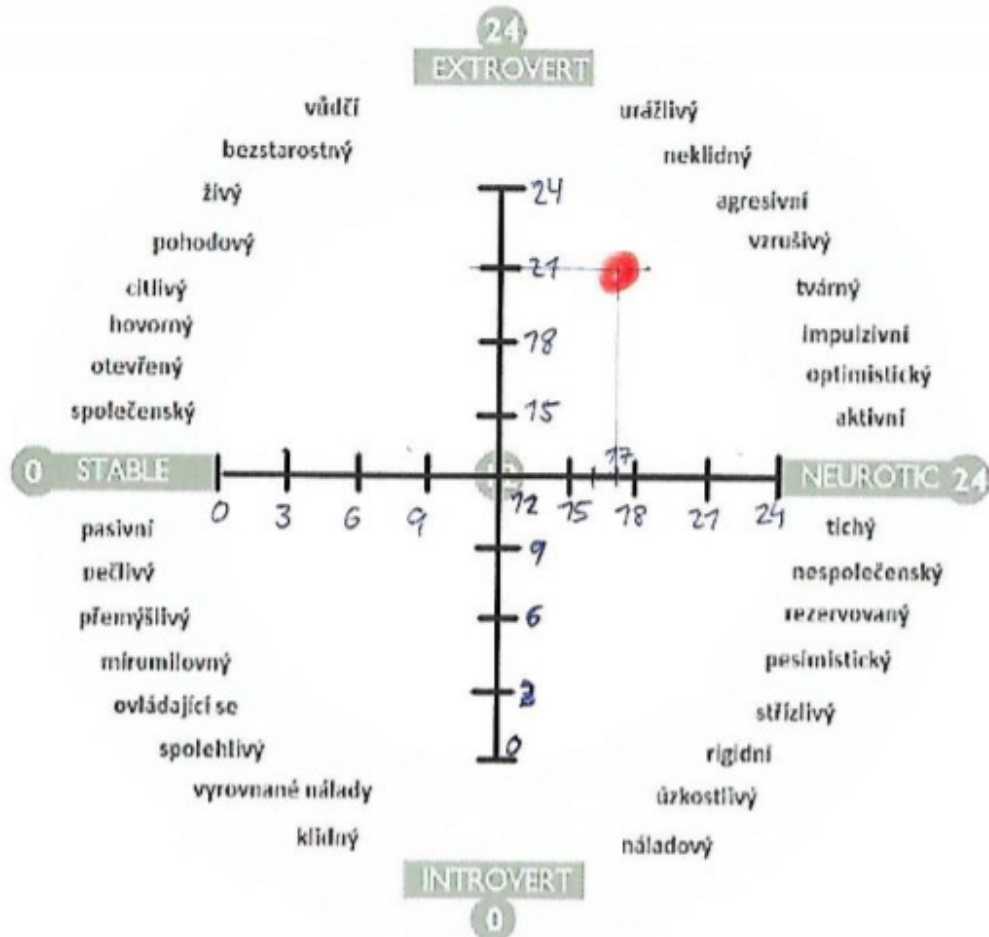
Obr. č. 4, výsledná křivka pokusné osoby č. 1 dotazníku 16 PF

1. (A) Je dobře laděný, přizpůsobivý, pozorný k lidem a také velmi vřelý.
2. (B) Je tzv. všeobecně inteligentní, což znamená že je bystrý, vytrvalý, intelektuální, kulturně založený a svědomitý.
3. (C) Z hlediska emocionální stálosti můžeme říci, že je jedinec flegmatický a realistický v životě, avšak, projevují se u něj zároveň i vlastnosti definující neurotičnost. Jedinec je občas nervově unavený a měnlivý ve svých postojích neboli projevuje obecnou emocionalitu.
4. (E) Respondent určitě není člověk, který by byl poddajný, konvenční, či na někom/něčem závislý. Naopak se jeví jako dominantní jedinec, který vyhledává pozornost, získává ji a je sebevědomí.
5. (F) Dotazovaný se jeví jako velmi entuziastický jedinec, kterému se vše daří. Je veselý, povídavý, optimistický, vyvážený, upřímný, sdílný, rychlý a pohotový.
6. (G) Jsou zde i povahové stránky, které nám ukazují respondenta jakožto netrpělivého, požadovačného jedince.
7. (H) Testovaný je dobrodruh s hroší kůží, který se rád setkává s lidmi, nepokrývá zájem o druhé pohlaví, je tedy družný a přátelský, impulsivní a uvolněný, číší emocionálními a uměleckými zájmy a nevidí v ničem nebezpečí.

8. (I) Pokusná osoba č. 1 se jeví jako opravdový, zarytý sportovec a je vidět, že podle toho i smýšlí. Spoléhá sám na sebe, očekává málo, přebírá odpovědnost, je tvrdý až skoro cynický, jedná podle logických a praktických pohnutek a nijak si nepřipouští tělesnou nezpůsobilost.
9. (L) Další respondenti vlastnosti jsou mírná žárlivost a velká zamyšlenost nad všemožnou problematikou.
10. (M) Bývá často duchem nepřítomný, roztržitý až bohémsky introvertní. Je neklasický, tedy vyčnívá z „davu“, umí být velmi tvořivý, bezstarostný, ale také je občas hysterický s narůstající tendencí nechat všeho, co mu působí aktuální přítěž.
11. (N) Z hlediska stránky inteligence a dominance zdůrazním, že pokusná osoba č. 1 se jeví jako velmi ambiciózní, avšak někdy nejistý jedinec, který si ale i přesto vždy ví rady.
12. (O) Z hlediska výrazné neurotičnosti, která byla u pozorovaného vyzkoumána, lze říci, že je velmi náchylný ke své vlastní vině. Je zmítaný pochybnostmi, je velmi senzitivní, občas depresivní, má silný smysl pro vykonání nějaké konkrétní povinnosti, často dělá mnoho povyku pro nic, má fobické symptomy, je náladový a někdy osaměle se cítící.
13. (Q1) Sociálně závislý
14. (Q2) Umí si vystačit sám
15. (Q3) Disponuje nekontrolovatelnou a nespoutanou silou vůle
16. (Q4) Velmi vzrušivý

V závěru lze říci, že pokusná osoba č. 1 má největší pozitivní tendenci u faktorů B, F, H, M, O, Q1 a negativní u faktorů I, Q3.

3.5.1.3 Popis pokusné osoby č. 1 dle výsledků z dotazníku EOD-A

Obr. č. 5, výsledný dvojdímenzionální model osobnosti pokusné osoby č. 1 dotazníku EOD-A

Pokusná osoba č. 1. dosáhla následujících bodů na jednotlivých škálách. Neurotičnost 17, extraverte-introverte 21, lživé-skóre 3, tedy se dle Eysenckova dvojdímenzionálního modulu jeví jako labilní extrovert neboli cholerik. Je aktivní, optimistický, impulzivní a tvárný, avšak také vzrušivý, agresivní, neklidný a urážlivý.

3.5.2 Pokusná osoba č. 2

3.5.2.1 Kazuistika

Pokusná osoba č. 2, věk 23 let. Jedinec se účastnil celkem dvou seskoků padákem v rozmezí dvou hodin.

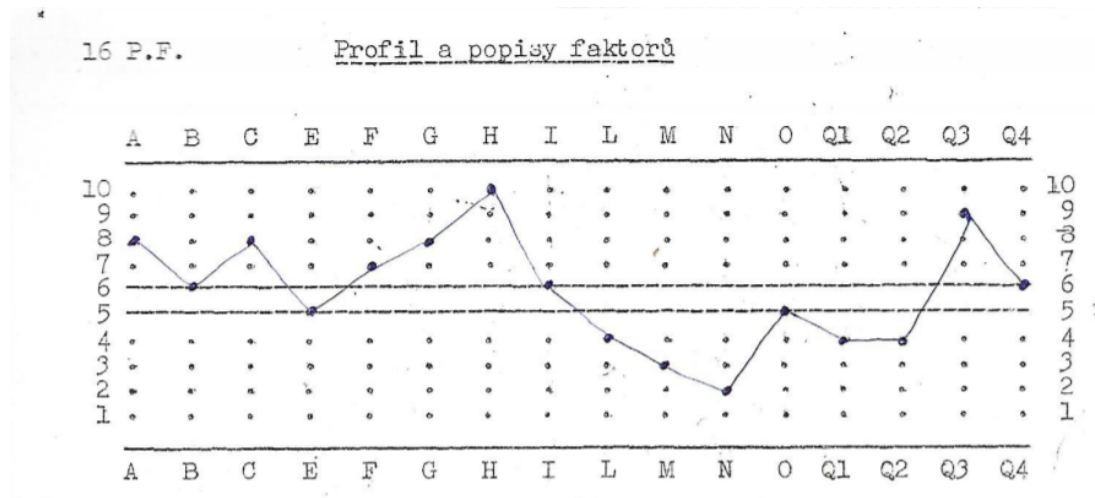
Z hlediska temperamentu se jedinec jeví jako rozumný, poslušný a neohrožený. *„Následoval bych pokyny, které jsme dostali na zemi“*. Je ale také vidět, že postrádá smysl pro imaginaci možné stresové situace. *„Nic moc příjemného, abych řekl pravdu, neumím si takovou situaci názorně představit“*. Z jeho odpovědí lze říci, že je také velmi nadšený a odhodlaný. *„Skvělý pocit, všechno tam bylo skvěle připraveno. Všude byl pořádek a čisto“*. Respondent má velký smysl pro detail. *„Cítil jsem, jak vzduch proudí okolo mě a jak padák letí rychle dopředu, ale nijak zvlášť jsem na ně nereagoval“*. Z respondentových rozsáhlých odpovědí je čitelné, že je spíše extravert nežli introvert a že rád soutěží s ostatními. *„Překonání sama sebe, dělat něco čeho se ostatní bojí“*. Respondent je velmi důvěřivý a praktický. Veškeré informace, které získal ohledně seskoků vyhodnotil jako jasně dané instrukce, podle kterých je nutné se řídit za každé situace. *„Věděl jsem, že jsem v rukou odborníků, kterým mohu věřit. Žádné riziko jsem si nepřipouštěl“*. *„Byli jsme velice dobře seznámeni a proškoleni s možnými situacemi při seskoku. Proto jsem závity rozmotal velmi rychle“*. *„Neměl jsem důvod uvažovat o této variantě“*. Jedinec se jeví jako zvědavý a pozitivní, také si je vědom narůstající nervozity v průběhu kurzu, tedy lze říci, že je schopen značné sebereflexe. Testovaný zároveň ve svých odpovědích sdělil, že nad seskokem z letadla přemýšlel zhruba 30 minut, od doby, kdy se přihlásil na kurz parašutismu, z čehož lze usoudit, že nejedná bezmyšlenkovitě vzhledem k různým situacím, ale radši jde předem připravený ke stanovenému cíli.

Co se týče strachu pokusné osoby č. 2 vzhledem k blížícím se seskokům, 2 týdny před zahájením parašutistického kurzu na sobě jedinec vyzoroval mírnou nervozitu. *„Začal jsem pozorovat mírnou nervozitu“*. Respondent se o seskoku bavil s pár spolužáky, kteří ho již měli za sebou a zajímal se o jejich zkušenosti a jednotlivé fáze seskoku. Jedinec nevykazoval žádné známky nervozity v době, kdy vstupoval do letadla a instruktor jej usazoval na jeho příslušné místo, ani v době, kdy letadlo nahodilo motory. *„Pociťoval jsem veliké odhodlání a zvědavost jaké to bude“*. Jedinec tvrdí, že

se nebojí výšek a že mu kymácení letadla nepůsobilo žádné obtíže. „*Užíval jsem si je. Byl jsem sám překvapen, že jsem žádný strach nepociťoval*“. Respondent se jeví jako neustrašený vzhledem k průběhu samotného seskoku. Neuvědomuje si, zda měl při výskoku zavřené oči a tvrdí, že mu celý výskok z letadla utekl velice rychle. Možnosti vyklouznutí ve vzduchu z padákové postroje se bál až při druhém seskoku „*Tento pocit jsem vnímal až při druhém seskoku*“ a co se týče případů, kdy se některé osoby na padáku zabili, věří tomu, že jemu by se taková situace přihodit nemohla, jelikož byl dobře instruován. Zároveň ho tyto případy v jeho osobním skákání nijak neovlivnily. „*Neovlivnily mě*“. Pokusnou osobu č. 2 děsilo nejvíce možné zlomení nohy při přistání či vyklouznutí z padákové postroje ve vzduchu. „*Zlomená noha po přistání a vypadnutí z popruhů*“.

Z hlediska motivace pro uskutečnění prvního seskoku vypověděla pokusná osoba č. 2, že před přihlášením do kurzu parašutismu o tomto úkonu nikdy nepřemýšlela. Hlavním důvodem, proč chtěl jedinec realizovat samotný seskok bylo, že šlo o něco nového, něco, co lidé moc často nezkouší. „*Jednalo se o něco nového, s čím nemá moc lidí zkušenost*“. Ve chvíli, kdy respondent sdělil svým rodičům, že se má účastnit kurzu parašutismu, získal jejich plnou podporu. „*Že je to skvělý nápad*“. Respondent by na svých prodělaných seskocích nic neměnil. Hlavní příjemné pocity, které mu 2 uskutečněné seskoky přinesly, bylo překonání sama sebe a možnost dělat něco, čeho se ostatní bojí. „*Překonání sama sebe, dělat něco čeho se ostatní bojí*“. Respondent nebyl k seskokům nijak dlouhodobě motivován, avšak jeho nadšení z nich bylo veliké, a tak by je z důvodu prožití jakéhosi speciálního pocitu rád opakoval. „*Z důvodu toho jedinečného pocitu*“.

3.5.2.2 Popis pokusné osoby č. 2 dle výsledků z dotazníku 16 PF

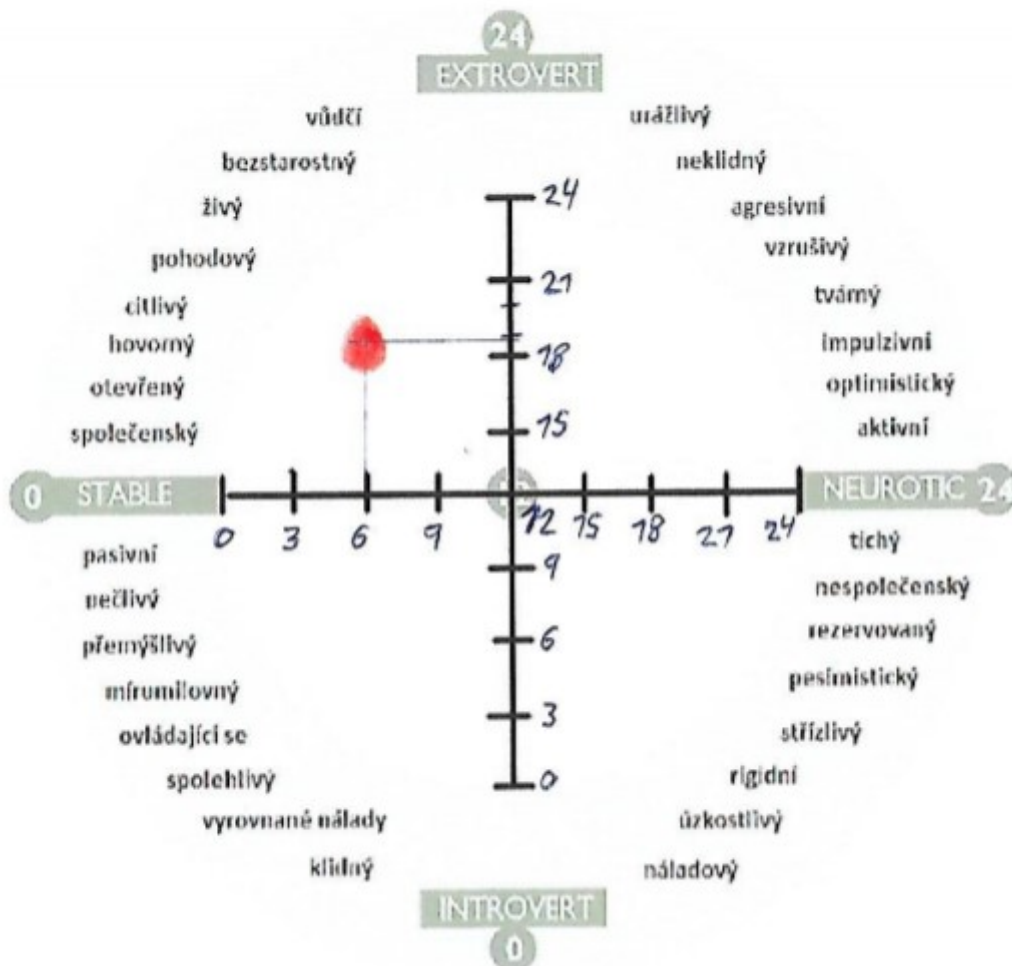
Obr. č. 6, výsledná křivka pokusné osoby č. 2 dotazníku 16 PF

- (A) Jedinec je připravený spolupracovat, je laskavý, důvěřivý, srdečný, přizpůsobivý, pozorný k lidem a také je dobře laděný.
- (B) Jelikož se pokusná osoba č. 2 pohybuje na hodnotách průměru, není u tohoto faktoru možné určit, zda je nakloněn spíše k projevům obecné inteligence či mentálního defektu.
- (C) Z hlediska emocionální stálosti můžeme říci, že je respondent zralý a klidný. Netrpí žádnou neurotickou únavou, je realistický v životě a umí být velmi mírný a jemný.
- (E) Respondent má částečné sklony k submisivitě, tedy je laskavý, poddajný, expresivní a sobě si postačující.
- (F) Pokusná osoba č. 2 se jeví jako vzrušivý, jasný, sdílný, optimistický, upřímný a pohotový jedinec.
- (G) Jedinec má velký charakter, superego, je svědomitý a rozhodný, konzistentně strukturovaný a vytrvalý.
- (H) Respondent je dobrodruh s hroší kůží, který se rád setkává s lidmi, nepokrývá zájem o druhé pohlaví, je tedy družný a přátelský, impulsivní a uvolněný, číší emocionálními a uměleckými zájmy a nevidí v ničem nebezpečí.

8. (I) Pokusná osoba č. 2 má sklony k zženštilému, choulostivému a bezstarostnému chování s imaginací ve vnitřním životě.
9. (L) Respondent je přizpůsobivý a přijímající, připraven chopit se příležitosti. Je chápající a odpouštějící. Dokáže být velmi tolerantní a také vážný a bodrý.
10. (M) Jedinec se zabývá fakty a je praktický. Jeho zájmy jsou zúžené na bezprostřední záležitosti. Je starostlivý a zaujatý, avšak velmi stálý.
11. (N) Respondent disponuje sentimentální myslí. Je velmi prostý, nepředstírající až naivní. Je družný a spontánní. Neumí analyzovat motivy, věří v přijaté hodnoty.
12. (O) Testovaný věří v přiměřenost. Je ustupující, silný, sebevědomý, přirozeně statný a beze strachu. Má sklony k jednoduchým akcím.
13. (Q1) Temperamentně konzervativní.
14. (Q2) Závislý na skupině.
15. (Q3) Kontrolovaná přesná síla vůle.
16. (Q4) Napjatý, vysoká ergická tenze.

V závěru lze říci, že pokusná osoba č. 2 má největší pozitivní tendenci u faktorů A, C, F, G, H, Q3 a negativní u faktorů L, M, N, Q1, Q2

3.5.2.3 Popis pokusné osoby č. 2 dle výsledků z dotazníku EOD-A

Obr. č. 7, výsledný dvojdímenzionální modul osobnosti pokusné osoby č. 2 dotazníku EOD-A

Pokusná osoba č. 2 dosáhla následujících bodů na jednotlivých škálách. Neurotičnost 6, extraverte-introverze 19, lživé-skóre 4, tedy se dle Eysenckova dvojdímenzionálního modulu osobnosti jeví jako stabilní extrovert neboli sangvinik. Je společenský, otevřený, hovorný, citlivý, pohodový, živý, bezstarostný a vůdčí.

3.5.3 Pokusná osoba č. 3

3.5.3.1 Kazuistika

Pokusná osoba č. 3, věk 22 let. Jedinec se účastnil celkem dvou seskoků padákem v rozmezí dvou hodin.

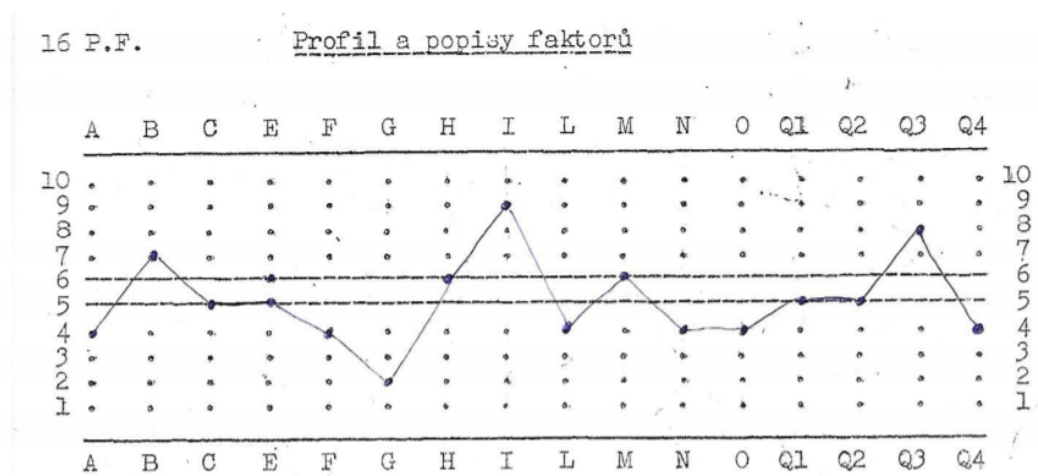
Z hlediska temperamentu se jedinec jeví jako velmi klidný, na otázku týkající se situace, kdy se letadlo při letu vzhůru kymácí, reagoval: „*Nevšímal jsem si toho*“. Dokáže si představit, jak by mohla probíhat určitá mimořádná situace a podle toho následně jednat. „*Dokážu, myslím že člověk v takové situaci nebude mít čas přemýšlet nad co by kdyby prostě udělá co je třeba*“. V některých situacích se jedinec jeví velmi akčně „*Okamžitě bych opustil letadlo*“. Také působí sebejistě. „*Napadlo mě to, ale nepřipouštěl jsem si, že by se mi to mohlo stát*“. Z respondentových holých, strohých odpovědí lze usoudit, že má sklony spíše k introverzi nežli extraverzi. Je si velmi jistý v celém procesu seskoku a je zde velmi málo faktorů, které napovídají, že by se respondent nějak bál. Můžeme tedy říci, že je bezstarostný s mírnou tendencí váhat nad určitými funkcemi vybavení. „*Doufal sem, že se otevře padák*“. Respondent je energický a rád navyšuje své sebevědomí. „*Svoboda, volnost, zvýšení sebevědomí*“. Respondent je přemýšlivý a praktický. Snaží se vycházet z logických závěrů. „*Mám rád techniku, takže dobře. Bral jsem to jako že je kurz, nevadilo mi tedy tolik lidí, co všude možné pobíhá. Zajímalo by mě ale, jak to tam funguje za normálních podmínek*“.

Co se týče strachu pokusné osoby č. 3 vzhledem k blížícím se seskokům, 2 týdny před zahájením parašutistického kurzu na sobě jedinec vyzoroval nízkou úroveň nervozity. „*Trochu*“. Jedinec si povídal o seskocích s kamarády ještě dříve, než je uskutečnil. Nejčastěji řešili samotný seskok. U nástupu do letadla a nahození motorů, pocíťoval respondent rozdílné pocity. Při nástupu do letadla, kdy si ještě neuvědomoval, že bude muset z letadla vyskočit, nevykazoval jedinec žádné známky strachu či úzkosti, dokonce mu tento proces přišel vzrušující, avšak při nahození motorů mu následně došlo, že už proces seskoku nemůže zvrátit. „*Že už není cesty zpět*“. Jedinec zcela jistě nespecifikuje, zda se bojí výšek a tvrdí, že kymácení letadla si nevšímal. „*Ani ne*“. „*Nevšímal jsem si toho*“. Respondent se jeví jako neustrašený vzhledem k průběhu samotného seskoku. Tvrdí, že při výskoku neměl zavřené oči a že mu celý seskok z letadla utekl velmi rychle. „*Jako lusknutí prsty*“. Podle respondenta možnost

vyklouznutí z padákové postroje není reálná. „*Myslím, že to není ani možné*“. Co se týče případů, kdy se některé osoby na padáku zabili, věří tomu, že se jednalo o souhru nešťastných náhod, které se tak často nestávají. Zároveň ho tyto případy v jeho osobním skákání nijak neovlivnily. Jedince nejvíce děsila představa, že by se musel vzdát hlavního padáku a nahradit ho záložním. „*Situace, kdy bych musel odhodit hlavní padák a doufat že se otevře záložní*“.

Z hlediska motivace pro uskutečnění prvního seskoku vypověděla pokusná osoba č. 3, že začala přemýšlet o seskoku až ve chvíli, kdy se naskytla možnost, tedy při svém příchodu na fakultu. „*Když sem dostal tu možnost při příchodu na fakultu*“. Hlavní důvod, proč chtěl jedinec zrealizovat seskok bylo vyzkoušet něco nového. „*Zkusit něco nového*“. Ve chvíli, kdy respondent sdělil svým rodičům, že chce skákat z letadla, projevíli mu své obavy, avšak mu tuto činnost nezakázali. „*Měli o mě strach, ale nebránili mi v tom*“. Respondent by na svých prodělaných seskocích rád něco změnil. Líbilo by se mu, kdyby mohl skákat z větší výšky a tím pádem by byl delší čas pro samotný zážitek. „*Rád bych, abychom skákali z větší výšky a zážitek tím pádem trval déle*“. Jedinec si je vědom pár hlavních příjemných pocitů, které mu seskok padákem přinesl. „*Svoboda, volnost, zvýšení sebevědomí*“. Respondent nebyl k seskokům nijak dlouhodobě motivován, avšak z jeho odpovědí lze říci, že samotné seskoky mu přinesly vzrušující, příjemné pocity, a tak by si rád, zejména kvůli pocitu svobody, seskok z letadla někdy zopakoval. „*Protože máte pocit svobody*“.

3.5.3.2 Popis pokusné osoby č. 3 dle výsledků z dotazníku 16 PF

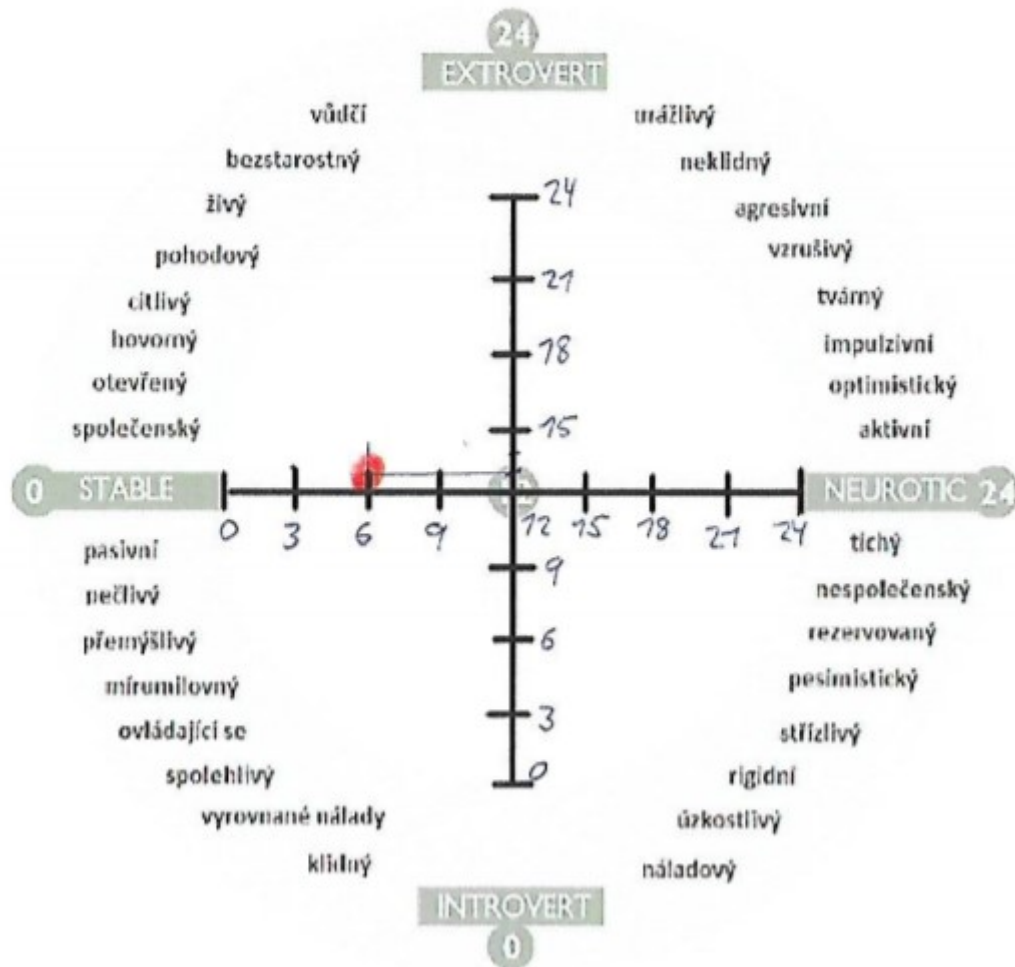
Obr. č. 8, výsledná křivka pokusné osoby č. 3 dotazníku 16 PF

1. (A) Z hlediska introverze se respondent jeví jako uzavřený, chladný, podezřívavý, tvrdý, vyžadovačný a agresivní.
2. (B) Jedinec je všeobecně inteligentní, bystrý, kulturně založený, svědomitý a vytrvalý.
3. (C) Z hlediska emocionální stálosti lze říci, že je pokusná osoba č. 2 náchylná k větší míře neurotičnosti. Jedinec projevuje nedostatek frustrační tolerance a je měnlivý v postojích a strachující se.
4. (E) Respondent má částečné sklony k submisivitě, tedy je laskavý, poddajný, expresivní a sobě si postačující.
5. (F) Testovaný je nevzrušivý a ve svých postojích bývá velmi vážný, zasmušilý až mrzutý. Také je zamyšlený, mlčenlivý, budící starost, pomalý, mdlý.
6. (G) Respondent je vyznačován nedostatkem pevných vnitřních norem, tedy je nespolehlivý, vrtkavý, nezodpovědný, požadovačný, netrpělivý, nestálý a vytvářející překážky druhým.
7. (H) Jedinec je na rozhraní mezi plachostí, bázlivostí, uzavřeností a vlastnostmi definujícími dobrodružnost, přátelskost a bezstarostnost.

8. (I) Pokusná osoba č. 3 se jeví jako závislá, hledající pomoc, šlechetná, laskavá, zženštilá. Jedná na popudy sensitivní intuice, hledá pozornost, je lehkovážná. Také je umělecky vybíravá.
9. (L) Testovaný je přizpůsobivý a přijímající, připraven chopit se příležitosti. Je chápající a odpouštějící. Dokáže být velmi tolerantní a také vážný a bodrý.
10. (M) Je zralý v praktických soudech, bývá často roztržitý, bohémsky introvertní. Je neklasický, tedy vyčnívá z „davů“. Umí být velmi tvořivý, bezstarostný, ale také je občas hysterický s narůstající tendencí nechat všeho, co mu působí aktuální přítěž.
11. (N) Z hlediska stránky inteligence a dominance se pokusná osoba č. 3 jeví jako společensky nevybroušený jedinec. Nepředstírající, kolísavé sentimentální myslí, věřící v přijaté hodnoty, spontánní.
12. (O) Z hlediska stability, která byla u pozorovaného vyzkoumána, lze říci, že je velmi sebevědomý, veselý, klidný, vynalézavý, přirozeně statný, silný a důvěřující si. Věří v přiměřenost a má sklony k jednoduchým akcím.
13. (Q1) Respondent dokáže být radikální i temperamentně konzervativní.
14. (Q2) Respondent si postačí sám, ale zároveň je závislý na skupině.
15. (Q3) Disponuje přesnou, kontrolovatelnou silou vůle.
16. (Q4) Nízká ergická fáze, jedinec je flegmatický, usedlý a klidný.

V závěru lze říci, že pokusná osoba č. 3 má největší pozitivní tendenci u faktorů B, I, Q3 a negativní u faktorů A, F, G, L, N, O, Q4.

3.5.3.3 Popis pokusné osoby č. 3 dle výsledků z dotazníku EOD-A

Obr. č. 9, výsledný dvojdímní modul osobnosti pokusné osoby č. 3 dotazníku EOD-A

Pokusná osoba č. 3 dosáhla následujících bodů na jednotlivých škálách. Neurotičnost 6, extraverte-introverze 13, živé-skóre 3, tedy se dle Eysenkova dvojdímního modulu osobnosti jeví jako stabilní extrovert neboli sangvinik. Má však blízko ale i ke stabilnímu introvertovi neboli flegmatikovi. Je mírumilovný, společenský, přemýšlivý, otevřený, pečlivý, hovorový, pasivní a citlivý.

3.6 POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ

Jelikož se od sebe ve výsledcích pokusné osoby (dále jen P.O.Č.) odlišují, bylo nezbytné mezi nimi udělat porovnání. Porovnávaly se výsledky z kazuistik jednotlivých respondentů podle předem utvořených kategorií a následně se porovnávaly výsledky z dotazníků, které se pro kazuistiky nevyužívaly.

Podle výsledků z jednotlivých kazuistik, lze říci, že P.O.Č. 1 je výrazný extravert s realistickým a důkladně vnímavým úsudkem. Rád poznává svět, je nadšený, optimistický a důvěřivý k lidem. Přes narůstající nervozitu při letu vzhůru si dotyčný stále udržoval nadhled. Rád se předem připraví na situaci, která ho čeká. Na druhou stranu je zde P.O.Č. 2, která se také jeví jako extravert, avšak působí velmi prakticky a poslušně. Má odvalu, smysl pro detail a dokáže přesně popsat, co cítil v době, když byl na padáku. Je také velmi důvěřivý, zastává se odborníků na letišti a pro vykonání seskoku působí velmi neohroženě. P.O.Č. 1 i P.O.Č. 2 sdělili, že nad seskokem z letadla přemýšleli od přihlášení na kurz zhruba 30 minut, tedy lze říci, že jim tento kurz nebyl lhostejný. P.O.Č. 3 se jeví jako mírný a jemný introvert. Na rozhovor odpovídal krátce, vždy v rozsahu pár slov. Přesto, že P.O.Č. 3 se jeví jako introvert, působí akčně a sebejistě. Dokáže si představit, jak by mohla vypadat mimořádná situace a jak by v takovém případě jednal. P.O.Č. 3 působí bezstarostně s mírnou tendencí nevěřit funkci parašutistického vybavení.

Z hlediska strachu se P.O.Č. 1 zmínila, že na sobě 2 týdny před zahájením kurzu nevyzozovala žádné známky nervozity, kdežto P.O.Č. 2 i P.O.Č. 3 zaznamenali mírný nárůst nervozity. Všechny pokusné osoby se před seskokem bavili s kamarády a řešili zejména samotný seskok až na P.O.Č. 2, která se zároveň zajímala i o zkušenosti kamarádů se seskoky a o jednotlivé fáze seskoku. P.O.Č. 1 prožívala nástup do letadla a jeho nastartování jako nepříjemnou úzkostnou situaci, při které zároveň pociťovala i nadšení, kdežto P.O.Č. 2 vnímala tento proces naprosto přirozeně, bez sebemenších náznaků strachu či úzkosti. P.O.Č. 3 se při nástupu cítila velmi vzrušeně, avšak při nahození motorů si uvědomila, že z této situace již není cesty zpět. P.O.Č. 1 tvrdí, že se nebojí výšek a že jí kymácení letadla nepůsobilo žádné obtíže, ale při pohledu dolů z letadla ve výšce 1200 m nad zemí měla stažený žaludek. P.O.Č. 2 se vůbec nebojí výšek a kymácení letadla nevnímala a P.O.Č. 3 zcela jistě neříká, zda se bojí výšek a uvádí, že si kymácení letadla nešimala. Všechny pokusné osoby se jeví jako neustrašené vzhledem k průběhu samotného seskoku a všem výskok z letadla utekl velmi rychle. P.O.Č. 1 a P.O.Č. 3 se nebojí vyklouznutí z padákové postroje, s tím, že P.O.Č. 3 si zároveň myslela, že to ani není možné. P.O.Č. 2 se vyklouznutí z padákové postroje bála až při svém druhém seskoku. Pokusné osoby tvrdí, že při výskoku neměli zavřené oči, až na P.O.Č. 2, která si tento okamžik nevybavuje. Zároveň všechny pokusné osoby tvrdí, že je informace o případech, kdy se na padáku lidé zabili, nijak

neovlivnily. P.O.Č. 1 tyto případy hodnotí jako vinu daného člověka na padáku. P.O.Č. 2 věří, že jí by se takováto situace nepříhoda, jelikož byla dobře instruována a P.O.Č. 3 tyto události dává za vinu souhře nešťastných náhod. P.O.Č. 1 i P.O.Č. 3 se obávali neotevření hlavního padáku a následné nutnosti otevřít padák záložní, s tím, že P.O.Č. 1 se zároveň bála srážky s cizím letícím parašutistou. Na druhou stranu je zde P.O.Č. 2, která se bála pouze možné zlomeniny dolních končetin při přistání či vyklouznutí z padákové postroje.

Z hlediska motivace pokusných osob pro uskutečnění prvního seskoku se dozvídáme, že P.O.Č. 1 měla jako jediná dlouhodobou motivaci pro provedení samotného seskoku zapříčiněnou určitou náklonností k adrenalinovým sportům a o seskoku z letadla přemýšlela již od svých 16 let. P.O.Č. 2 i P.O.Č. 3 o vykonání seskoku začali uvažovat až po příchodu na UK FTVS a zapsání do kurzu parašutismu. Hlavní důvod, proč se chtěly pokusné osoby zúčastnit seskoků byl u všech stejný. Jednalo se o něco nového, co by chtěly vyzkoušet. Rodiče P.O.Č. 1 a P.O.Č. 3 nebyli nijak nadšení, že se chtějí účastnit seskoků z letadla, přesto jim tuto aktivitu nezazlívali. Na druhou stranu jsou zde rodiče P.O.Č. 2, kteří již od začátku plně podporovali jedince v jeho volbě. Všechny pokusné osoby uvádějí, že při seskocích zažívali něco jedinečného, ať už se jednalo o svobodu, volnost, překonání sama sebe, či možnosti dělat něco, čeho se ostatní bojí. Bylo by tedy logické, kdyby se i nadále oddávali těmto pocitům a chtěly seskoky někdy v budoucnu opakovat. P.O.Č. 2 a P.O.Č. 3 mají v plánu z letadla skákat i nadále, avšak P.O.Č. 1 tvrdí, že jí 2 seskoky stačili a že už se k parašutismu nechce vracet.

Porovnáme-li nejvíce negativně či pozitivně vyčnívající faktory jednotlivých pokusných osob z dotazníku 16 PF s jejich příslušnými kazuistikami, zjistíme, že se z hlediska osobnostního profilu neshodují u P.O.Č. 3, ale shodují se pouze u P.O.Č. 1 a P.O.Č. 2.

Příklad u pokusné osoby č. 1:

Výsledky dotazníku 16 F

2. (B) Je tzv. všeobecně inteligentní, což znamená že je bystrý, vytrvalý, intelektuální, kulturně založený a svědomitý.

3. (C) Z hlediska emocionální stálosti můžeme říci, že je student flegmatický a realistický v životě, avšak, projevují se u něj zároveň i vlastnosti definující neurotičnost. Jedinec je občas nervově unavený a měnlivý ve svých postojích neboli projevuje obecnou emocionalitu.

5. (F) Dotazovaný se jeví jako velmi entuziastický jedinec, kterému se vše daří. Je veselý, povídavý, optimistický, vyvážený, upřímný, sdílný, rychlý a pohotový.

7. (H) Testovaný je dobrodruh s hroší kůží, který se rád setkává s lidmi, nepokrývá zájem o druhé pohlaví, je tedy družný a přátelský, impulsivní a uvolněný, čiší emocionálními a uměleckými zájmy a nevidí v ničem nebezpečí.

12. (O) Z hlediska výrazné neurotičnosti, která byla u pozorovaného vyzkoumána, lze říci, že je velmi náchylný ke své vlastní vině. Je zmítaný pochybnostmi, je velmi senzitivní, občas depresivní, má silný smysl pro vykonání nějaké konkrétní povinnosti, často dělá mnoho povyku pro nic, má fobické symptomy, je náladový a někdy osaměle se cítí.

Výsledky kazuistiky

Z hlediska temperamentu se jedinec jeví jako vnímavý a realistický. Lze říci, že je také velmi specifický, ve většině případů dokáže přesně popsat co, jak a kde. Na respondentovi je poznat, že je spíše extravert nežli introvert. Uvádí buďto rozsáhlé odpovědi na otázky či striktní ano/ne. Umí být nadšený. Projevuje se jako dobrodruh, který dokáže vnímat okolní svět. Let působil dotyčným značné obtíže, přesto na něj reagoval nervózním humorem.

Příklad u pokusné osoby č. 2:

Výsledky dotazníku 16 PF

1. (A) Jedinec je připravený spolupracovat, je laskavý, důvěřivý, srdečný, přizpůsobivý, pozorný k lidem a také je dobře laděný.

5. (F) Pokusná osoba č. 2 se jeví jako vzrušivý, jasný, sdílný, optimistický, upřímný a pohotový jedinec.

10. (M) Jedinec se zabývá fakty a je praktický. Jeho zájmy jsou zúžené na bezprostřední záležitosti. Je starostlivý a zaujatý, avšak velmi stálý.

12. (O) Testovaný věří v přiměřenost. Je ustupující, silný, sebevědomý, přirozeně statný a beze strachu. Má sklony k jednoduchým akcím.

15. (Q3) Disponuje přesnou, kontrolovatelnou silou vůle.

Výsledky kazuistiky

Z hlediska temperamentu se jedinec jeví jako rozumný, poslušný a neohrožený. Z jeho odpovědí lze říci, že je také velmi nadšený a odhodlaný. Z respondentových rozsáhlých odpovědí je čitelné, že je spíše extravert nežli introvert a že rád soutěží s ostatními. Respondent je velmi důvěřivý a praktický.

Příklad u pokusné osoby č. 3:

Výsledky dotazníku 16 PF

6. (G) Respondent je vyznačován nedostatkem pevných vnitřních norem, tedy je nespolehlivý, vrtkavý, nezodpovědný, požadovačný, netrpělivý, nestálý a vytvářející překážky druhým.

8. (I) Pokusná osoba č. 3 se jeví jako závislá, hledající pomoc, šlechetná, laskavá, zženštilá. Jedná na popudy sensitivní intuice, hledá pozornost, je lehkovážná. Také je umělecky vybíravá.

15. (Q3) Disponuje přesnou, kontrolovatelnou silou vůle.

Výsledky kazuistiky

Z hlediska temperamentu se jedinec jeví jako přemýšlivý a praktický. Dokáže si představit, jak by mohla probíhat určitá mimořádná situace a podle toho následně jednat. Je si velmi jistý v celém procesu seskoku a je zde velmi málo faktorů, které napovídají, že by se respondent nějak bál. Respondent je energický a rád navyšuje své sebevědomí. Z respondentových holých, strohých odpovědí lze usoudit, že má sklony spíše k introverzi nežli extraverci.

Při porovnání výsledků z dotazníků EOD-A a jednotlivých kazuistik příslušných pokusných osob jsem zjistil, že se z hlediska svého osobnostního profilu shodují.

Na závěr bych rád sdělil, že až na výsledky z dotazníku 16 PF pokusné osoby č. 3 s její kazuistikou měli veškeré ostatní výsledky mezi sebou určitou podobnost. To znamená, že jednotlivé výsledky kazuistik, dotazníků 16 PF a dotazníků EOD-A jsou z hlediska temperamentu téměř shodné.

3.7 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

V následující kapitole se zabývám odpověďmi na jednotlivé výzkumné otázky, které jsem si stanovil na začátku výzkumu. Odpovědi vychází z celkové analýzy výsledků jednotlivého testovacího materiálu a jeho porovnání.

HVO 1: Jaké pocity zažívali před, při a po seskocích dotazovaní jedinci s jejich specifickou a navzájem odlišnou povahou?

Jedinci zažívali před seskoky pocity jako nadšení, odhodlání a vzrušení, ale také strach z neotevření hlavního padáku, úzkost při letu vzhůru, narůstající nervozitu před začátkem kurzu, možnost srážky s dalším parašutistou či pocit nemožného ovlivnění následující situace po nástupu do letadla ve smyslu zvrácení seskoku. Při seskocích zažívali pocity možného vyklouznutí z popruhů padákové postroje, možnost zlomené dolní končetiny při přistání či strach z možného přistání mimo přistávací zónu.

Také zažívali pocit kontroly nad řízením samotného padáku, svobodu, volnost a sebejistotu. Po seskocích zažívali pocit radosti z přežití a nabytí nové zkušenosti či pocity nadřazenosti ve smyslu dělat něco čeho nejsou ostatní schopni.

HVO 2: Jak se shodují výsledky z dotazníků EOD-A a 16 PF s výpověďmi jednotlivých subjektů při strukturovaném rozhovoru?

Výsledky z dotazníků EOD-A a 16 PF se shodují s výpověďmi jednotlivých subjektů při strukturovaném rozhovoru zejména z hlediska chování jedinců při celém procesu seskoků. Pouze u odpovědi pokusné osoby č. 3 ve strukturovaném rozhovoru bylo zjištěno, že se výsledky nijak neshodují. Jedinec se dle 16 PF jeví zcela jinak než z odpovědi strukturovaného rozhovoru. Předpokládám, že hlavní důvod, proč došlo k tomuto výsledku šetření je, že jedinec jakožto klidný a jemný introvert potřebuje

k možné shodě s dotazníkem 16 PF, zkoumajícím osobu do hloubky z hlediska osobnostního profilu, mnohem větší množství otázek ve strukturovaném rozhovoru s různorodějším zaměřením.

VVO 1: Jak prožívali dotazovaní jedinci své první seskoky z letadla z hlediska strachu a čeho se báli nejvíce?

Z hlediska strachu prožívali pokusné osoby seskoky téměř podobně. Často se obávali nějakého zranění, které se jim může na padáku přihodit, například zlomené nohy po přistání, nebo vyklouznutí z padákové postroje a následné smrti. Někteří testovaní se báli, že netrefí přistávací zónu a přistanou někde na louce daleko od místa přistání. Před zahájením kurzu projevovali pokusné osoby mírný nárůst nervozity. Strach prožívali jedinci také po usazení v letadle a následném nahození motorů, avšak tento pocit měli jedinci spojený i s určitým natěšením k seskoku. Nejvíce se jedinci strachovali zejména z možného neotevření hlavního padáku a následné nutnosti otevření padáku záložního.

VVO 2: Jak prožívali dotazovaní jedinci období při prvních seskocích z hlediska motivace k jejich provedení?

Dotazovaní jedinci prožívali období při prvních seskocích z hlediska motivace k jejich provedení následovně. Všechny pokusné osoby byli motivovány zejména nutkáním zkusit něco nového. Pouze jedna pokusná osoba ve strukturovaném rozhovoru uvedla, že o seskocích z letadla začala přemýšlet již v šestnácti letech, což bylo zapříčiněno určitou náklonností k adrenalinovým sportům.

3.8 DISKUZE

Cílem práce bylo přiblížit proces seskoku z hlediska emocí při něm prožívaných. Tato práce zasahuje do více oborů a týká se zejména psychosociální tematiky. Téma, které jsem si vybral, je velmi obsáhlé a není zcela možné ho postihnout jedním výzkumem. Jsem si vědom, že výzkumný soubor práce mohl být větší, avšak najít pokusné osoby, které by Vám dobrovolně vyplnili tak podrobné dotazníky, jejichž vyplňování zabere spoustu času a které se účastnili stejného kurzu parašutismu, není lehké. V případě naskytnutí možnosti provést další podobný výzkum, budu již jistě moudřejší ohledně celkové organizace šetření.

Z výsledků je patrné, že jsem cíl práce splnil a přiblížil jsem proces seskoku z hlediska emocí při něm prožívaných, avšak zároveň jsem zastávám názoru, že by se tento výzkum dal provést i různými dalšími metodami šetření a v případě většího výzkumného souboru a delšího času bádání, by mohly být dosaženy relativně kvalitnější výsledky.

Výzkumů zabývajících se podobnou či stejnou tematikou je mnoho. Například z výzkumu od L. Bartoše (Bartoš, 2016), který zkoumal motivační aspekty zvýšeného zájmu studentů FTVS o padákové sporty, se můžeme dozvědět, že zkoumaní parašutisté vypověděli, že ve vzduchu prožívají cosi jako směs strachu a vzrušení. Také se z tohoto výzkumu můžeme dozvědět, že určité procento testovaných jedinců odpovědělo, že motivace pro uskutečnění jejich seskoků byla, že chtěli vyzkoušet něco nového. V mé práci jsem se dobral stejných výsledků, tedy mohu říci, že část výsledků, kterých dosáhl výše zmíněný autor ve své práci, je shodných s mými.

Výsledky dalšího výzkumu od A. Boldaka a M. Guskowske (Boldak and Guskowska, 2016) uvádějí, že jeden z hlavních faktorů, který motivoval pokusné osoby k vyzkoušení parašutismu, byl, že se jedná o něco nového, co by chtěli jedinci zkusit neboli doslova hledání nové zkušenosti „experience seeking“. Ve výzkumu tento faktor vybralo 42 % dotazovaných mužů a 62 % žen. Jednalo se zejména o nováčky. V tomto výzkumu bylo celkově testováno 143 parašutistů (98 mužů, 45 žen) z nichž bylo 75 považováno za nováčky, tedy měli méně než 10 seskoků. V porovnání s mými výsledky, kde všechny pokusné osoby uvedli velmi podobný zdroj motivace k jejich seskokům (chtěl jsem zkusit něco nového) lze říci, že tento faktor platí obecně u většiny osob, kteří chtějí s parašutismem začít.

4 Závěr

V této práci jsem se zabýval problematikou seskoku z letadla a emocí při něm prožívaných. Výsledky ukazují, že jednotlivé pokusné osoby reagovali odlišně na určité situace v období seskoku a zároveň se v některých svých projevech shodují. U dotazovaných byl vyzkoumán jejich celkový osobnostní profil za pomoci dvou dotazníků (16 PF a EOD-A) a za pomoci strukturovaného rozhovoru a upraveného standardizovaného dotazníku pana Břicháčka bylo zjištěno, jak jedinci prožívali seskok z letadla z hlediska emocí (strach, motivace).

V osobnostních profilech se dvě pokusné osoby (P.O.Č.1 a P.O.Č. 2) ze tří shodují ve výsledcích daných dotazníků, tedy výsledky dotazníku 16 PF spolu s výsledky dotazníku EOD-A hodnotí daného jedince podobně. Pouze u P.O.Č. 3 došlo k rozdílnému popisu osobnostní charakteristiky dle jednotlivých dotazníků.

Strach, který jedince ovládal při jeho seskoku, byl zejména pocit možného neotevření hlavního padáku a potřeby otevření padáku záložního. V odpovědích respondentů byl také zmíněn strach z možného vyklouznutí z padákové postroje, či zlomené dolní končetiny při přistání.

Hlavní motivační aspekt, který zapříčinil účast jedinců na parašutistickém kurzu, byla potřeba „zkusit něco nového“. Pouze jedna pokusná osoba (P.O.Č. 2) uvedla i další aspekt a tím je dlouhodobější náklonnost k adrenalinovým sportům.

Dle mého názoru by bylo dobré věnovat se tomuto tématu i do budoucna a učinit podobné výzkumy, avšak rozsáhlejší, které budou zkoumat nováčky v parašutismu od jejich prvního seskoku až například do seskoku stého, jejichž hlavním cílem by bylo zjistit délku časového úseku, za který emoce prožívané při seskocích postupně ustupují, popřípadě jak ustupují či v co se přemění.

5 Použitá literatura

1. ATKINSON, R. 2003. Psychologie. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-640-3.
2. BARTOŠ, Libor Motivační aspekty zvýšeného zájmu studentů FTVS o padákové sporty. Praha: UK FTVS, 2016. Bakalářská práce.
3. BECK, Aaron T. Kognitivní terapie a emoční poruchy. Praha: Portál, 2005. Spektrum (Portál). ISBN 80-7367-032-1.
4. BOLDAK, Agnieszka, Monika GUSZKOWSKA. Sensation seeking as one of the motivating factors for performing skydiving. Polish Journal of Sport and Tourism, 2016. Volume 23, Issue 2.
5. DAMASIO, Antonio R. Hledání Spinozy: radost, strast a citový mozek. Přeložil František KOUKOLÍK. Praha: dybbuk, 2004. ISBN 80-903001-9-7.
6. DRAPELA, Victor J. Přehled teorií osobnosti. 5. vyd. Přeložil Karel BALCAR. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-505-9.
7. DRVOTA, Stanislav. Úzkost a strach. Praha: Avicenum, 1971. Život a zdraví (Avicenum).
8. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. Velký psychologický slovník. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.
9. HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
10. KUČERAVÝ, V., Němec, F., Čejpa, C. Parašutismus a vývoj padáku, Praha: Naše vojsko, 1956.
11. MACHAČ, Miloš, Helena MACHAČOVÁ a Jiří HOSKOVEC. Emoce a výkonnost: celostátní vysokoškolská příručka pro studenty filozofických fakult. 2.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.

12. MIOVSKÝ, Michal. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.
13. NAKONEČNÝ, Milan. Encyklopedie obecné psychologie. 2., rozš. vyd., v Akademii vyd. 1. (1. vyd. v nakl. Vodnář pod náz. Lexikon psychologie). Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0625-7.
14. RIEMANN, Fritz. Základní formy strachu: typy lidské osobnosti, jejich vznik, charakteristiky a formy vztahů. Praha: Portál, 1999. Spektrum (Portál). ISBN 80-7178-313-7.
15. ROGGE, Jan-Uwe. Dětské strachy a úzkosti. Praha: Portál, 1999. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-237-8.
16. ŘEPKA, Miroslav. Sportovní parašutismus. Praha: Naše vojsko, 1980. Svazarm.
17. SMĚRNICE, Úřad civilního letectví, V-PARA-2, ze dne 27. března 2015, Teoretická výuka, praktický výcvik a zkoušky žadatelů o vydání průkazu uživatele sportovního létajícího zařízení – sportovního padáku v České republice, č. j.: 657-15-301/324, zpracovatel: Ing. Jaroslav Hase, Dostupné z: <https://www.caa.cz/wp-content/uploads/2019/07/Pr%CC%8Cedpis-V-PARA-2-1.pdf>
18. SPÁČILOVÁ, Ivana. Úrazy v parašutismu. Praha: UK FTVS, 2008. Diplomová práce.
19. STUHLÍKOVÁ, Iva. Základy psychologie emocí. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-553-9.
20. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.
21. VYMĚTAL, Jan. Úzkost a strach u dětí: [jak jim předcházet a jak je překonávat]. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-830-9.

5.1 PŘÍRUČKY

1. BŘICHÁČEK, Václav. Sledování změn v činnostech jedince: (úvod do intenzivní výzkumné strategie): určeno pro vnitřní potřebu psychiatrických a psychologických zařízení. Praha: Výzkumný ústav psychiatrický, 1981. Zprávy Výzkumného ústavu psychiatrického.
2. Příručka pre administráciu a interpretáciu Eysenckovho osobnostného dotazníka EOD. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy, 1979. T.
3. 16 PF - Šestnáctifaktorový dotazník: příručka pro administraci, interpretaci a vyhodnocování testu. 2. přeprac. a rozš. vyd. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy, 1975. T.

5.2 OBRÁZKY

Obr. č. 1

Schéma padáku, jak si jej představoval Leonardo Da Vinci. In: Kučeravý, V., Němec, F., Čejpa, C. Parašutismus a vývoj padáku, Praha: Naše vojsko, 1956.

Obr. č. 2

Louis Sebastien Lenormand na padáku vlastní konstrukce. In: Kučeravý, V., Němec, F., Čejpa, C. Parašutismus a vývoj padáku, Praha: Naše vojsko, 1956.

Obr. č. 3

Garnerinův padák zdokonalený kruhovým otvorem ve vrchlíku. In: Kučeravý, V., Němec, F., Čejpa, C. Parašutismus a vývoj padáku, Praha: Naše vojsko, 1956.

Obr. č. 4

Výsledná křivka pokusné osoby č. 1 dotazníku 16 PF. In: 16 PF - Šestnáctifaktorový dotazník: příručka pro administraci, interpretaci a vyhodnocování testu. 2. přeprac. a rozš. vyd. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy, 1975. T.

Obr č. 5

Výsledný dvojdimenzionální modul osobnosti pokusné osoby č. 1 dotazníku EOD-A. In: Eysenckův osobnostní test (EPI) -. Domovská stránka - [online]. Dostupné z: <http://ocisvatelucie.cz/test/eysencks-personality-inventory-epi-extroversionintroversion/>

Obr č. 6

Výsledná křivka pokusné osoby č. 2 dotazníku 16 PF. In: 16 PF - Šestnáctifaktorový dotazník: příručka pro administraci, interpretaci a vyhodnocování testu. 2. přeprac. a rozš. vyd. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy, 1975. T.

Obr č. 7

Výsledný dvojdimenzionální modul osobnosti pokusné osoby č. 2 dotazníku EOD-A. In: Eysenckův osobnostní test (EPI) -. Domovská stránka - [online]. Dostupné z: <http://ocisvatelucie.cz/test/eysencks-personality-inventory-epi-extroversionintroversion/>

Obr č. 8

Výsledná křivka pokusné osoby č. 3 dotazníku 16 PF. In: 16 PF - Šestnáctifaktorový dotazník: příručka pro administraci, interpretaci a vyhodnocování testu. 2. přeprac. a rozš. vyd. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy, 1975. T.

Obr č. 9

Výsledný dvojdimenzionální modul osobnosti pokusné osoby č. 3 dotazníku EOD-A. In: Eysenckův osobnostní test (EPI) -. Domovská stránka - [online]. Dostupné z: <http://ocisvatelucie.cz/test/eysencks-personality-inventory-epi-extroversionintroversion/>

6 Přílohy

Příloha č. 1 – Informovaný souhlas s podpisy účastníků výzkumu

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Vážený pane,

v souladu se Všeobecnou deklarací lidských práv, zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a dalšími obecně závaznými právními předpisy (jakož jsou zejména Helsinská deklarace, přijatá 18. Světovým zdravotnickým shromážděním v roce 1964 ve znění pozdějších změn (Fortaleza, Brazílie, 2013); Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zejména ustanovení § 28 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb.) a Úmluva o lidských právech a biomedicině č. 96/2001, jsou-li aplikovatelné), Vás žádám o souhlas s Vaší účastí ve výzkumném projektu na UK FTVS v rámci bakalářské práce s názvem „Změny motivace a strachu vybraných jedinců při prvních seskocích“, prováděné na UK FTVS.

1. Projekt bude probíhat v období: 1.2.2020 – 18.7.2020
2. Projekt není nijak financován.
3. Cílem výzkumného projektu je přiblížit proces seskoku z letadla z hlediska emocí při něm prožívaných.
4. Způsob zásahu bude neinvazivní. Budete se účastnit rozhovoru a vyplňovat 3 standardizované dotazníky.
5. Časová náročnost projektu: Celková doba, po kterou bude každá pokusná osoba testována, je 2-3 hodiny. Celková doba realizace projektu je v řádu několika týdnů až měsíců.
6. Výzkum bude probíhat za využití metody dotazování. Každá z pokusných osob dostane 3 dotazníky a po jejich vyplnění se zúčastní strukturovaného rozhovoru, kde bude odpovídat na předem připravené otázky ohledně prožívání situací v období parašutistického seskoku. Výzkum je naprosto bezbolestný a nezpůsobí dotazovaným žádné psychické či fyzické obtíže.
7. Projektu se nemohou účastnit osoby, které se navzájem neúčastnili stejného parašutistického kurzu a které jsou v parašutismu, jakkoliv označovány jako pokročilé.
8. Přínosem tohoto výzkumného projektu pro Vás bude zjištění, zda i ostatní pokusné osoby prožívali seskok padákem podobně jako Vy či jak se Vaše vnímání seskoku lišilo.
9. Odměna za Vaši účast v projektu bude 1000,- Kč. Po domluvě lze zvolit i jinou formu odměny, avšak v její plné hodnotě 1000,- Kč.
10. Informace o Vás nebudou nijak shromažďovány, dále zpracovávány, publikovány, ani jakkoli jinak zneužívány. Výzkum Vás vždy uvede jako „pokusná osoba, respondent, účastník, dotazovaný atp.“ případně ve zkratce těchto příslušných názvů, což znamená, že bude zachována Vaše úplná anonymita.
11. V průběhu výzkumu nebudou pořizovány fotografie, nahrávky ani videa.
12. S celkovými výsledky a závěry výzkumného projektu se můžete seznámit na e-mailové adrese: jaroslavchum1@gmail.com
13. V maximální možné míře zajistím, aby získaná data nebyla zneužita.

Jméno a příjmení předkladatele projektu ..... Jaroslav Chum ..... Podpis:

Jméno a příjmení hlavního řešitele a spoluřešitelů .....

Jméno a příjmení osoby, která provedla poučení ..... Jaroslav Chum ..... Podpis:

Prohlašuji a svým níže uvedeným vlastnoručním podpisem potvrzuji, že dobrovolně souhlasím s účastí ve výše uvedeném projektu a že jsem měl možnost si řádně a v dostatečném čase zvážit všechny relevantní informace o výzkumu, zeptat se na vše podstatné týkající se účasti ve výzkumu a že jsem dostal jasné a srozumitelné odpovědi na své dotazy. Byl jsem poučen o právu odmítnout účast ve výzkumném projektu nebo svůj souhlas kdykoliv odvolat bez represí, a to písemně Etické

komisi UK FTVS, která bude následně informovat předkladatele projektu. Dále potvrzuji, že mi byl předán jeden originál vyhotovení tohoto informovaného souhlasu.

Místo, datum Praha, 7.5.2020
Jméno a příjmení účastníka Adam Hrušav Podpis: [Signature]

komisi UK FTVS, která bude následně informovat předkladatele projektu. Dále potvrzuji, že mi byl předán jeden originál vyhotovení tohoto informovaného souhlasu.

Místo, datum Praha, 7.5.2020
Jméno a příjmení účastníka Adam Provozík Podpis: [Signature]

komisi UK FTVS, která bude následně informovat předkladatele projektu. Dále potvrzuji, že mi byl předán jeden originál vyhotovení tohoto informovaného souhlasu.

Místo, datum Praha, 7.5.2020
Jméno a příjmení účastníka Václav Beran Podpis: [Signature]

Příloha č. 2 – Ukázkový strukturovaný rozhovor s pokusnou osobou č. 1

Strukturovaný rozhovor – pokusná osoba č. 1

20 otázek ohledně prožívání strachu před, při a po seskoku

1. Jak jste se cítil 2 týdny před začátkem kurzu parašutismu, pozoroval jste na sobě určitý stupeň nervozity?

P.O.Č. 1: *Cítil jsem se v pohodě, nebyl jsem nervózní*

2. Jistě jste si o Vašem budoucím prvním seskoku z letadla povídal často s kamarády. Co jste řešili nejčastěji (strach, samotný seskok, jak se dostanete na letiště)?

P.O.Č. 1: *Nejvíce asi seskok*

3. Jaké to bylo, vstupovat poprvé do letadla s pocitem, že víte, že z něj budete muset v určitý okamžik vyskočit?

P.O.Č. 1: *Lehce úzkostné, trošku strach, ale také mnoho očekávání, cítil jsem jakoby motýlky v břiše*

4. Jaké pocity ve Vás vyvolala situace, kdy Vás učitel usadil do letadla a následně byly nahozeny motory?

P.O.Č. 1: *Stejně pocity jako při vstupu (otázka 3.)*

5. Při letu vzhůru se letadlo chvílemi kymácí, jak jste na tyto podmínky reagoval?

P.O.Č. 1: *Nervózním humorem*

6. Bojíte se výšek?

P.O.Č. 1: *Ne*

7. Jak jste se cítil, když jste ve dveřích letadla, zhruba 1200 m nad zemí udělal krok do prázdna a začal padat dolů?

P.O.Č. 1: *Mám pocit, že paměť takovou situaci moc nezaznamenává, respektive není čas na přemýšlení či vnímání pocitů, ale řekl bych, že jsem vnímal hlavně stažený žaludek*

8. Přišlo Vám, že výskok z letadla trval věčnost, nebo jste to naopak vnímal jako lusknutí prsty?

P.O.Č. 1: *Spíš jako lusknutí prsty*

9. Zavřel jste po výskoku z letadla oči?

P.O.Č. 1: *Ne*

10. Měl jste při Vašem prvním seskoku problém se závity?

P.O.Č. 1: *Ne*

11. Pokud jste měl při Vašem prvním seskoku problém se závity, jak dlouho si myslíte, že Vám trvalo závity rozmotat a vyhodnotit situaci, jako vhodnou pro odbrzdění padáku?

P.O.Č. 1: -----

12. Když jste ve vzduchu na padáku, tak Vás drží pouze padákový postroj. Při pohledu dolů vidíte jen dva pásy, které vám obepínají stehna. Měl jste strach, že by se pásy mohly povolit a vy byste z pásů jednoduše vyklouzl a spadl dolů?

P.O.Č. 1: *Ne*

13. Kurz, kterým musí každý parašutista projít, aby mohl vyskočit z letadla, trvá zhruba 2-3 dny. Zpozoroval jste na sobě v průběhu kurzu stoupající nervozitu vzhledem k blížícím se seskokům?

P.O.Č. 1: *Nijak zvlášť*

14. Určitě jste slyšel o spoustě neúspěšných seskocích, které skončili smrtí, co si o tom myslíte?

P.O.Č. 1: *Zase tolik jsem jich neslyšel, ale myslím si, že se vždy jednalo o chyby člověka, než o chybu výstroje atp.*

15. Jak Vás ovlivnily informace o neúspěšných seskocích ve Vašem budoucím skákání?

P.O.Č. 1: *Nijak*

16. Bylo těžké se zorientovat po výskoku z letadla? Najít letiště, pracovní prostor, přistávací plochu atd.?

P.O.Č. 1: *Ani ne*

17. Báli jste se, že přistanete někde na louce daleko od místa přistání?

P.O.Č. 1: *Trochu ano*

18. Máte strach z létání?

P.O.Č. 1: *Ne*

19. Co Vás ohledně seskoku padákem děsilo a děsí nejvíce?

P.O.Č. 1: *Kdyby se mi neotevřel a já bych byl odkázán na záložní padák, případně srážka s dalším člověkem*

20. Máte strach ze smrti?

P.O.Č. 1: *Subjektivně bych řekl ne. Objektivně si myslím, že když by byla blízko, tak by se strach jistě dostavil*

20 otázek ohledně motivačních pohnutek, které ovlivnili Vaše rozhodnutí zúčastnit se či se nadále zúčastňovat seskoků

1. Co Vás motivovalo k Vašemu prvnímu seskoku?

P.O.Č. 1: *Chtěl jsem to prostě vyzkoušet*

2. Jak reagovali Vaši rodiče, když jste jim poprvé oznámil, že chcete vyskočit z letadla?

P.O.Č. 1: *Nebyli nijak nadšení, ale nezakazovali*

3. Máte ve Vašem okolí někoho, kdo má zkušenosti s parašutismem a vy jste se s ním před prvním seskokem radil co a jak?

P.O.Č. 1: *Ne*

4. Kdy Vás zhruba poprvé napadlo, že byste chtěl vyskočit z letadla?

P.O.Č. 1: *O vyzkoušení podobných aktivit jsem přemýšlel cca od 16 let*

5. Když jste poprvé letěl letadlem, báli jste se?

P.O.Č. 1: *Ne, bylo mi tak 7 a nevnímal jsem to*

6. Po výskoku z letadla by se měl padák naplnit vzduchem zhruba do 4 vteřin. Jak jste vnímal tento proces u Vašeho prvního seskoku?

P.O.Č. 1: *V hlavě prázdná, jen stres a čekání, kdy se padák naplní a zklidní*

7. Jste milovníkem adrenalinových sportů?

P.O.Č. 1: *Neřekl bych milovníkem, ale mám k nim náklonnost*

8. Proč chcete skákat z letadla i nadále?

P.O.Č. 1: *Nechci, stačilo si to vyzkoušet*

9. Jak byste reagoval, kdyby mělo letadlo ve výšce 800 m nad zemí poruchu a vy byste ho musel okamžitě opustit?

P.O.Č. 1: *Předpokládám, že bych se chtěl zachránit a na nic jiného by nebyl čas*

10. Dokážete si představit, že zahazujete hlavní padák a následně otevíráte záložní? Co si myslíte, že se v takové situaci děje?

P.O.Č. 1: *To si moc představit nedokážu, ale asi bych se musel několikrát ujistit, že tahám za správné madlo při odhazování*

11. Před samotným seskokem jste si byl vyzvednout vybavení (padák atd.) v tzv. „balírně“ Jaký na Vás toto prostředí udělalo dojem?

P.O.Č. 1: *Nic zvláštního, prostě jsme si vzali výstroj a šli*

12. Ve výšce 400 m nad zemí byste měl začít vylétávat tzv. „krabičku“. Věřil jste, že jste dobře instruován a že se s tímto úkolem zvládnete hravě vypořádat?

P.O.Č. 1: *Ano*

13. Jaké pro vás bylo poprvé tahat za „řidičky“, zkoušet si první zatačky, přibrzdování padáku a další manévry?

P.O.Č. 1: *Překvapující, jakou mám vlastně kontrolu*

14. Jak jste reagoval na různé změny povětrnostních podmínek, v době, kdy už byl Váš padák odbrzděný a letěl?

P.O.Č. 1: *Snažil jsem se hlavně držet v pracovním prostoru*

15. Kolik si myslíte, že jste strávil času přemýšlením nad tím, jaké to bude vyskočit z letadla (v rámci minut) od té doby, co jste se přihlásil na kurz parašutismu?

P.O.Č. 1: *30*

16. Z jakého důvodu hodláte seskok z letadla opakovat?

P.O.Č. 1: *Nehodlám, vyzkoušet stačilo*

17. Zajímáte se i o jiné padákové sporty?

P.O.Č. 1: *Ne*

18. Jaké jsou hlavní příjemné pocity, které Vám seskok padákem přináší?

P.O.Č. 1: *Radost z přežití, přistání a z nové zkušenosti s tímhle světem*

19. Není běžné, aby se lidé jen tak pohybovali v prostorách takového letiště. Jak to na Vás působilo?

P.O.Č. 1: *Předpokládám, že se tam pohybovali pouze povolání lidé čili v pořádku*

20. Pokud byste měl něco změnit na Vašem prvním seskoku, co by to bylo?

Příloha č. 3 – Ukázka upraveného standardizovaného dotazníku pana Břicháčka s vyznačenými odpověďmi pokusné osoby č. 2

Po absolvování prvního seskoku

NE	←-----→	ANO
	Cítil jsem pocit naprosté euforie.	
NE	←-----→	ANO
	Se zvládnutím padáku jsem měl potíže.	
NE	←-----→	ANO
	Seskok mě překvapil svou náročností.	
NE	←-----→	ANO
	Všechny pokyny, které jsem slyšel z vysílačky, jsem zvládl s dostatečnou rezervou.	
NE	←-----→	ANO
	Zažil jsem pocit velkého nebezpečí a ohrožení na životě.	
NE	←-----→	ANO
	Nejvíce jsem se bál výskoku z letadla.	
NE	←-----→	ANO
	Byl jsem si jist, že se mi hlavní padák otevře.	
NE	←-----→	ANO
	Řídil jsem se výhradně pokyny, které jsem slyšel ve vysílačce.	
NE	←-----→	ANO
	Skočit z letadla jsem si dlouho přál	
NE	←-----→	ANO
	Při nástupu do letadla jsem prožíval úzkost	